

sciret non parum discriminis inter has radices esse, de ijs scorsum egit per propria capit, ut pote de rebus genere & facultate diversis. Hoc idem probatur ex Aithary etiam monumentis, siquidem is in compositione aureæ Alexandrina, & Acorum, & galangam imponit, quemadmodum & Nicolaus Myrepiscus, tanquam inter se genere diversæ. His itaque cum rationibus, cum a floribus adductus, à Brasavolo, & Fuchsio diversus esse cogor. Nec equidem intellexerim unquam, quomodo factum sit, quod galanga maior, quæ a minore non genere, & facultate, sed tantum specie differet, cum primum hæc è Syria aduecta est, in Acorum se commutauerit, sed qui hæc intelligunt, diiudicent. Cæterum, ut dicam quid hac in re sentio, crediderim ego unâ cum Manardo Ferrarensi, alijsq; nonnullis huius ætatis in simplicium medicamentorum facultate doctissimis viris, id omnino legitimum esse Acorum, quod non modò seplasia, sed omnes in uniuersum falsò Calamum odoratum, uocant. quoniam non desint noni quidam herbarij, qui nostram sententiam destruire nitantur Leoniconem, Brasavolantiq; sequati. Sed ridiculum satis, nec quidem iudicio, eorum est argumentum, quippe ut probent a loco crassiorum Galangam, legitimum esse Acorum, illam in Syria montibus oriri contendunt. Nam cum scribas Serapio in Syria nasci Galangam, nec cit qui dixerit unquam ibi promerire Acorum, nil aliud probant, quàm Galangam esse Galangam. quæ quidem in Ponto nasci apud Colchos, aut in Galatia, Bithyniæ, ubi Acorum oriri scribunt auctores, nemo est qui afferat. Nec minus infirma ac leuis eorundem ratio est, ubi uolunt uno tantum in seculo Galangæ folio, Iridi, ut aiunt, amulo è Syria allato, Galangam hæc esse Acorum. Et enim, tamen si concedam ego facile folium illud fuisse Galangæ, quod sciam hæc folia esse Cyperi latiore,

Acorum legitimum.

Contra affectes crassiorum Galangam legitimum esse acorum.

vegetiores, Iridi non omnino absimili, concedam: tamen nunquam ex illius tantum folij inflectione, rectè affirmare posse quinquam Galangam crassiores esse Acorum, ceteris latentibus paribus ac notis. Folia enim Iridi, Acori. Pseudoacori, Xyphii, Xyridi, Galangæ, Cyperi, similes ferè faciem referunt. Quo fit, ut ex solo folio, nihil certi quis affirmare queat. Fabulatur idem praterea, imò potius veritatè se opponunt, cum dicunt Calami aromatiæ radices Iridi non esse similes, cum tamen geniculata solidæ odoratis, huiusque spectentur. Nam non locus se habent: Iridis radices, si Dioscoridè credimus, ita de iis differunt *Figura* *Forma* *Compositio* *Usus* *Ratio* *Dos*. Radices subsunt geniculata, solidae, odoratæ. Atqui non solum fabulantur, sed potius delirant, cum tandem hæc præmissis concludant, nil aliud esse vulgaris calami odoratæ radices, quàm generis cuiusdam Iridis. An non item aperitissime insaniunt, cum dicant recentes calami ipsius radices omni profusus fiores, & odore defuisse, & paulo post affirmant easdem recenter effossas, esse amarissimas, & odore admodum ingrato? Error sanè hic est non verbis, neque rationibus, sed antidotis coercendis. Credam ne hoc ego illi: Profectò minimum, quòd recentissimas hæc radices degustaverim, tum etiam, quòd Tartaros competunt habeam sapidiusque pro obsequio cum pane demoræ. Sunt enim tunc nil minus odoratæ, & acuta quàm si sicca ad nos deferantur. Ceteras horum inepitiæ pretermitto, ne nimis severus censor tante officinæ videar. Ceterùm qui plura audire cupit, legat Anguilani Italicum libellum, de suis in plantaria facultate opinionibus. Poterit enim æquus lector hæc suam quodam reliquis ferè indignis quinciniam facile agnoscere crassiorè Galangam arundinis potius quàm Iridi, vel Acori ferè referre radicem. Et subsimè nos cum affirmare calamum vulgaris usus legitimum proculdubio esse Acorum. Siquidem radices illi primùm iridi persimiles sunt, geniculæ distichæ, reflexæ, subalbide, acres, odore præstantes, & (ut inquit Galenus) etiam subamaras. Insiper & folia: que integra ad nos ita cum radicibus (ut hæc pictura demonstrat) & Constantiniopsi allata sunt, id aperitius affirmant: sunt enim ferme iridæ. Ad hæc Aenoponti (Germani Teyrubh dicunt) retulit mihi clarissimus medicus Ioannes Merula, qui pluribus annis degit apud Lituanos, quod passim calamum aromaticum vocant, frequentsimè in Lithuania, & circa Tartarorum fines, nascitur: folijs iridi similibus: caule iridis longiore graciliorè, à quo tamen nullus exoritur calaminus: vocaturq; ab incolis suo idiomate Tattarschê zelij, id est, herba Tartarica, quòd fortasse à vicinis Tartaris in Lithuania primùm fuerit allata. Ideoq; Plinio memoratè rectè proditum est lib. xxv. cap. xlii. optimum id esse Acorum, quòd ex Ponto aduehitur. Ponsus enim bis Tartaris ferè iungitur, qui ultra Lituaniam inhabitant, ubi apud probatissimos auctores nunquam legitur, odoratum calamum oriri. Quonobrem non potui non maximè Brasavolium admirari, quòd sibi tantè facili persuaserit, vulgarem calaminum legitimum, & odoratum calamum esse, a Dioscoride, Theophrasto, Galeno, & Plinio non in radicem, sed in arundinum genere de scriptum: nam ut suo loco de calamo odorato argentes latius explicabimus: us arundinea est fistula, non autem rsax. Sed de his hæc uerba. Acorum ponticum à iceniis denotatum, optimè facit ad factorem ambelium. Præstat quoque Acori ex aqua decocti uapor per insudandum hians ore exceptus maximo iuamento ad tussim eiusdem quoque radicis, & cinnamomi drachma in uini absinthibus haustu sumpta, si idum, insudandum, ut riculum roboretur. Fit quoque ex Acoro oxymel, quòd mirum in modum præstat, ad refrigeratum lenes, & refrigerata locinora hoc modo. Tritur Acori radicem lybra crassiusculè, & dem tribus diebus maceratur in aceto, postea coquitur ad mellea, & luteo percolatur, demum aceto adiungitur mel, quòd sufficit. Et coquitur, quousque acetum euanescat. De quo datur quotidie mane uncia, cum eiusdem Acori decocto. Affertur Acori radix saccharo nel melle asserata recens a loci in quibus pronem. Quin etiam in Italia & Germania paratur è sicca radice, sed non ut genuina illa utilis. Acori m. minor Galenus lib. v. i. de simplicium medicamentorum facult. sic inueniunt. Acori vimur radice, que gustu acris est, & modice amara, odore non inueniunt. Unde constat, quòd facultatis calidæ est, et cõsistentiæ tenuis. Hinc cõsentaneè est, ut urinâ moueat, & henes indurat. Smet, itè ceratoidis crassidè detergat, simulq; & extenuet. Sed ad hoc melior est ipsius succus. Omnino uerò scificum esse clarè est. Et sanè ordinis est totè in urisq; in calefaciendõ. & desiccandõ. Hæc Galenus. Que quòd hic aliquid dicere de Galanga occurrit, cum à Dioscoride allisq; antiquioribus Græcis nihil de ea memoris proditum sit, differam ego de hæc, que a Mauritanis, & alijs sim consecutus. Est itaq; GALANGA duplex: maior altera, altera minor. Minor tenuis est radix, interius & exterius in purpura rufescens geniculata, internodijs quibusdã flexa, odorata, sapore admodò acri, adè ut manjà piperis, & gingiberis modo linguâ, & fauces exurat, odore formaq; cypero similis. Quapropter quibusdã cyperus B. bylonicus dicitur. In Italiã nãq; itè ex Memphis, qd ex Syriâ transfertur. Optima que fuerit grauis, densa, saturatè rufa, odorata, & gustu acerrima. Non desunt tamen impositores, qui cyperi radices cõtorquetes, aceto, & pipere macerent, & pro Galãga uident. uerim si us facile apprehenditur, quippe abrajo exteriori cortice, nulla in radicis substantia acredinis nota, nullusq; galãgæ sapor percipitur. At maior, tametsi longè crassior sit radix, ignauior tamen est, & uiribus infirmior, colore etiam dilutior, minusq; odora pronenat. Naribus admoda frigidè cerebro utilis est: ore retenta anbelitium commendat. Facit & ad cordis palpitatiõnem, si per lactaginũ succo bibatur: calicatos sanat, & coli dolores mulcet, qui à flatu oriuntur. Proterè flatuosè uteri afflicti bus: uerem roborat: remes refrigeratos calefacit. In sinna frigidis morbis omnibus succurit. Ceterùm omnino explendenda est Monachorum in Melse ribentium opinio, qui contra Brasavolium & Fuchsum quafi uelle uidentur, Galangam potius odoratum iucum esse, quàm Acorum. quòd tamen planè falsum omnibus iam conuersum esse non dubitamus. Quod Græcè *Αμορόν*, Latine etiam Acorum appellatur: Arabicè, *Υάγε*, seu *Υάγι*: Italianè, *Acoro*: Vulgo medicorum & seplatorum Calamis aromaticus: Germanicè, Kalmus: Boemice præusuorec: pseudoacorum uero appellant Itali Acoro falso: Germani Gelb wasser Lien Boemi Kofatac Xly: Galli Flambe bastarde.

Oximel ex Acoro.

Acori uires ex Galeno.

Galanga cõsideratio.

Monachorũ opinio falsa.

Nomina.

CAP. III.

60 Meon, quòd Athamanticum uocant, in Macedonia, & (Hispania) plurimum gignitur, anetho folijs & caule similibes sed eo crassius: jbinum ferè cubitorum altitudine attollitur; sparis in obliquum, rectumque radicebus, longis, tenuibus, odoratis linguâ exalcaficentibus. Quæ ferè uetèræ ex aqua, uel tritæ circa coctionem, præclariorum rentum, uel sicq; factæ uria potu leniunt: uina difficultati medentur: stomachi inflammationes discutiant. Torminibus, affectæ uulge, articulorum doloribus atque fluxionibus peccoris, tritæ cum melle in eclegmate auxiliantur. Sanguinem per mensura pelunt, delectationibus uetèræ: infantibus autem illitæ imò uentri, urinas mouent. Quòd si plus quàm deceat, ex his bibatur, caput dolore auerant.

Oribasius nō legit cõclusa
† Non fermè sed *αἴμα*
αἵμα legi: Oribasius . i. ut plurimum.

Meo MEON.

Mei confide
tatio.

Credidimus superioribus annis, legitimum Meon non oriri in Italia, nec eò adiuve aduebit; primum quòd Mei vice vte-
rentur septisary quibusdam albicantibus, radicibus, sapore pastinace simili: acinde quòd etiam Pliny tempore
rum esset in Italia. quippe qui scripserit non feri in Italia Meon, nisi a medicis, usq. admodum paucis. Quod proculdubio in
dicare videtur, usque ad Pliny auum peregrinum in Italia fuisse Meon. Sed cum herbariorum quorundam diligentia, que-
dam nuper reperta sit planta cuius hic primo loco imaginem damus, quæq. folijs conflat anethi, caule bicubitali, radicibus
nigricantibus, longis, & in obliquum, rectumq. sparsis, graniter odoratis, acrisq. que, legitimum esse Meum, om-
nes ferè rei herbaria periti unanimes affirmant, ne uidear mordicus tenere opinionem, facere equidem non possum, quin in
eorum sententiam deueniam: tamen si in contrarium aliqua sese offerat ratio, quòd scilicet huiusce plantæ radices odorem
non usque adeò gratum spirent, sed quadantenus grauius oleant, nec tenues cernantur, ut Dioscorides inquit, nec folia ane-
tho similia sed asparago potius ferat. Hanc Apuli Imperatricem uocant. Et ad uenenosum serpentium morsus præferant.
Plinius Meo folia similia reddidit, uocum fortasse similitudine deceptus; siquidem Dio corides anethi folijs Meum ori-
ri tradidit. Nobiliss quod Athamanicum uocant, ita dictum, quod ab Athamante Acoli filio inuentum sit, uel quod præ-
stantissimum in Athamante Pibiotidis proueniat. Quod ad nos afferitur, nascitur in Italia montibus apicis. Radices rari-
um eius in usum medicum uenere. Et si semen uiribus non careat suis. Sunt qui plantam quam secundo loco appinximus pro
Meo uerpenti, quod magis Anethon quam altera referat, quorum sententia non mihi omnino improbanda uidetur, siqui-
dem

dem ut diximus, priori potius asparagi quam anethifolia insunt. Meminit Mei Galenus lib. v. 11. simplicium medicamento-
rum, his verbis. Mei radices peritiles sunt. calidæ tertio ordine, siccæ secundo: proinde urinant, mensq; ciere volentes hoc
utuntur pharmaco. Sed si plusculum sumatur, capiti dolorem mouet, ut pote cum plusculum sit calidum, quam siccum. quip-
pe quod eius caliditas humilitatem crudorem etiamnum, & flatu, forem ad caput deferat, atque ita ipsum afficiat: ledarq;
M^o ita Græcis vocatum, Latinis Meum dicitur. Arabibus, M^o: Italis, Meo: Germanis, Baer uirtz seu Hertz vurtz: Hispanis,
Pinillo.

CAP. IIII.

Cyperus, (quem aliqui erysiceptrum, vt aspalathum appellant, folia fert porraceis proxima, sed
longiora, & exiliora: a cau'lem odorati iunci, cubitalem. aut maiorem, & angulofum: in cuius
cacumine minuta folia cū semine exoriantur: radices, quarum in medicina est usus, coherentes inter
se, oleis oblongis similes, aut rotunda, nigro colore. suau odore amaro gustu d lacunosis, palustri-
bus, & cultis nascitur.) Optima est grauißima, densa, fractu contumax, & plena, & aspera, odoris cum
quadam

est in omnibus exemplaribus. c Aliqua exemplaria legunt γοισιδόν i geniculatum. Sed melius, que γοισιδόν habent, angustium, ut uertit Ruellius.
d M^o exempl. habet tantum ματθιδόν. e M^o exempl. d' ipz. aliud uero d' ipz. Includa a quem, usque ad Optima, non legit Oribasius.
Cyperii genera, & consideratio.

ΚΥΠΕΡΟΣ. C Y P E R V S.

quadam acrimonia iucundi: qualis est Cilicia Syriaca, & quæ à Cycladibus insulis petitur. Huic calida vis inest. Venarum spiracula laxat: vrinam citè ad calculos, & aquamque subter eum utilissimè bibitur: aduerus scorpionum ictus remedio est: perfrictionibus vultus, & præfulsionibus totum prodèst: pellit menses. Contra vlcera oris, etiam si depalcant, vorentque, farina eius efficax est. Malagmatis calcificantibus, & vnguentorum spissamentis benè adijci solet. Aliud Cyperi genus tradunt in India na'ci, g. ngiberis effigie: quod manducatum croci uim reddit, gustu amaro sentitur, & illium præsentem pilouhri vim exhibet.

Tamet si vnum tantum Cyperi genus memoria prodiderit Dioscorides, cuius radices inter se coherentes oblongas referunt oleas, aut omnino rotundas sunt; visitur tamè Cyperus in pluribus Italia locis, qui radices constat longis, geniculatis, sinuato cespite vagantibus, colore in purpurâ nigricante. Ego hunc, illum esse crediderim, quem Plinius Cyperida vocat. 10
Nescitur hoc Cyperi genus laudatissimum prope Timaui fontes circumstantibus palustribus locis in Iapidia finibus, galange vocatè, ut paulo ante diximus, per simile, non tantum facie, sed etiam odore. Commendatur etiam non odore, qui in Hetruria pronenit, radices ferè filispendula. enulis, sed non ob id illi fuerit præferendus, quòd Syria mittit: quandoquidem hic longè odoratior est, & subamarus. Cyperi meminit Plin. lib. xxi. cap. xviii. ubi de iunctis egit, sic inquit: Quida etiamnum vni genus faciunt iuncti trianguli, cyperon vocant. Et paulo inferius: Cyperos, aut, iunctus est, ut diximus, angulosus, iuxta terram candidus, cacumine niger, pinguis, folia vna porraceis exiliora, in cacumine minuta, inter que est semen: radix olius nigra & similis, quam, cum oblonga est, cyperida vocant, magni in medicina usus. Reperitur Cyperus quandoq; etià quadrangularis caule. uence non miris, si quadratum iunctum eum uocauerit Cornelius Celsus lib. iii. cap. xxi. At Dioscoridè in hac facultate præclarissimus, vtrique; differentiam colligit, nec triangulum, nec quadrangulum Cyperum dixit, sed angulo sum. Nos autè Cyperum plantam esse dicimus, quæ porraceis ferme pronenit folijs, longioribus tamen & exilioribus. Caulem edit cubitalem, & non nunquam maiorem, angulosum, alba intus medulla, ut in iuncto, in cuius cacumine folia sunt minora, stellatim modo radiata, inter que semen prodiit spicatum herbacei coloris. Radices illi sunt subnigre, & coherentes, oblongo oleis similes, aut rotundæ, aliquando etiam longæ, galange modo. quo fit ut hoc cyperi genus, à nonnullis appetitur syluestre Galange. 20
Nascitur in palustribus, & humido solo: quin etiam locis cultis vitium eius radibus ubi indica vel Celtica Narus non sit ad manus eorum loco. Oritur defertur ad nos ex Syria, & Alexandria Aegypti, in cuius defectu Italicum supponunt officina. Non defertur cui differentiam ponant inter Cyperum, & Alexandria Aegypti, in cuius defectu Italicum supponunt Cyrium gladiolum esse afferunt, Cyperum vero angulosum odoratè iunctum. Sunt tamen Dioscoridis interpretes, qui utroq; vocabulo pro eodem indifferenter utantur, eo quòd: (ut rectè Hermolaus adnotauit) penultimum Cyperi quandoq; diaphanò longam, quandoq; vocali per eum Greci scribunt. Est apud Plinium & cypirus arbor oxyssime crescens, & pseudo cypirus frutex, ut lib. xvii. cap. xiiii. ipse scripsit reliquit. Ceterum id Cyperi genus, gingiberis effigie, quòd india mittit, cum esse radicem peritioris, n. edici putant, quam officina Mauritanum secutè Curcumam uocant. Nempe præ se fert hæc notas, sane communes, quas inaioco Cypero reddidit Dioscorides, quandoquidem gingiberi similis est, eius odorem ferme redolet, gustu subamarensit, & mania croci modo in fit. 30
Quibus illud etiam accedit, quòd depuratorijs medicamentis quibusdam immiscetur. Peruntur tamen sciendum est, hanc non esse Curcumam Serapionis interprete pro chelidonio descriptam: ipse enim illud pro curcumam intelligit, quam Dioscoridis chelidonium. quo fit, ut non debet suspicio erroris inelinterpretis, vel scriptoris, cum curcumam notè Mauritanum, neq; Græcum sit uocabulum: Aphri enim chelidonium Kaurub appellat. unde palam est, curcumam pro Kaurub in Serapione deprauatè legi. Quo factum est, ut priores tum medicum, tum seplasiarum, qui nunquam hæc perpendunt, ueritè hallucinati. quippe cum eos lateret, cuiusnam planta radicem Indica Cyperus, referret, chelidonij maioris radicem esse crediderunt ob croci facie similitudinem. Itaq; Serapionis deprauatam lectionem secuti, Indicum Cyperum curcumam uocauerunt. Indici cyperi meminit Serapio Dioscoridem secutus, proprio capite de Cypero. 40
Ex quo aperte quaquam. Cyperi radicem farina, adusta baccharum lauri eadem mensura vrina impobis pueri incipit, & illius hydrofacientes pariter & exiccantes absque mordacitate. Itaq; ulceribus, quæ præ nimia humiditate acicrarum diffiçiter admittunt, mirificè profunt: habent enim quiddam etiam adstringens quapropter vteribus item oris conueniunt. Quin & indiciendi uim quampiam illis inesse testificandum, quæ & calculo uexatis congruat, & urinam, mensesq; pronocant. Planta, quæ Græca uoce καπύριος, Latina Cyperus nuncupatur: Arabica, Sabarade; Germanica, V uilder galgan; Hispanica, Inca de clor, & Incaia auellanda; Gallica, Souchet. Boemica Galgan plany.

LeGio Serapionis depra uata.

Cyperi uires ex Galeno.

Nomina.

† Arabice nunc aliud nunc uocabitur.
† Tætius n. p. 271. in 1. scribit.
ens.

Cardamomū minus.

Cardamomū medium.

Cardamomū minus.

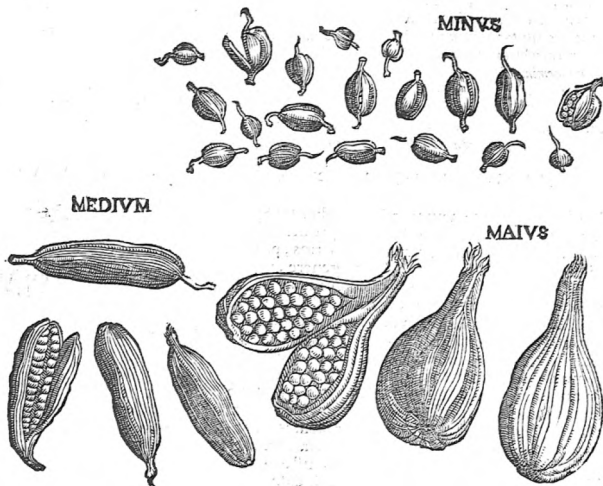
Cardamomum optimum est, quod ex Comagene, Armenia, Bosphoroque deturhitur. in India quoque, & Arabia pronenit. Eligi debet plenum, fragrantè cortumax, & oculum, faridumque tans. Excalfactorium uim habet: porumque ex aqua facit ad comitales, ichthiacos, tuffes, nerorum nibus, difficultati urinae, à scorpionum ictis, neque non omnibus uenerum uibrantibus auxilio est. Cum tutum adin. it. Et ad unguentorum spissamenta additur.

Tria sunt cardamomi genera, quæ passim ad nos afferuntur, nempe maius, medium, & minus, & omnia suis in folliculis conclusa. Maior inuolucrum Fici faciem refert, materia compactum tenaci, lentè, ac leui Indica nucis inuolucrum est, subrubro colore, granis inaequalibus multis intercurstantibus membranis, albicantibus, quibus ipsa femina conteritur iuncta: hæc iuncta. Quo factum est, ut grana paradisi quibusdam uocentur. Medium folliculo contegitur oblongo, trianguliculo quodam altera parte diuisum, pluribus tranuersim interfectantibus lineis, colore ex albo rufècente. Minus cardamomum consistit breui, facie triangulari, & agine ferè nuclei effigie, crassioribus tamen angulis, colore subcandicante media in-

Καρδάμωμο.

CARDAMOMVM.

CARDAMOMI SPECIES

10 tus intercursante membrana, in quo utrinque semen, altera parte caua linea dinisim, subrotundum, & tactu sebaferum. Omnibus semen inest fractu facile, acre, quadam accedente odoris saporisq. suauiitate, & omnis amaritudinis expert. Maius tamen acrius est, & aromatis quid magis respiciens. Minus, ut medium acridinis vehementia superat, ita & odoris fragrantia. sed an horum aliquod Græcorum sit Cardamomum, hactenus affirmare non libuit. Concederem tamen ego facile maius Cardamomum legitimum illud esse quo usi sunt veteres, quod suo è cardamomo secundo de antidotis apud Galenum folliculorũ Cardamomi mentio fiat. Et 7. de comp. med. sec. locos cap. 3. Galenus ex Pambulo myropola transcribens: Cardamomi delibari memineris; sed neque cedam in primis sapor, in quo nulla prorsus reperitur amaritudo, qua Galeno adeo conspicua est, ut vermes intestinorum necare Cardamomum is affirmarit. Deinde Cardamomi vulgaris odor suauis est, & caput minime tentat, nec frangente contumax est, sed dentibus facillimè cedit, adeo, ut malleo ferreo, nobis opus non sit. Hæc itaq; in causa sunt, vt dubius adhuc sim an vulgare Cardamomum legitimum sit, quo usi sunt antiqui. Hoc dixim ego nunquam, quòd mordicus meam uelim tueri opinionem, nec quòd alijs, qui aliter sentiunt contradicere uelim, sed ut meam tantum sententiam palam faciam. Ad hæc nec Arabum Cardamomum, hoc representare videtur, quandoquidem aliud Græci, aliud uerò Afri pro Cardamomo intelligunt, vt apertissimè testatur Serapio, qui quàm plurima simplicia medicamenta ex Dioscoride, & Galeno transcripsit. Is enim (vt sua declarant monumenta) Dioscoridis Cardamomum Cordumenum appellat. deinde auctore Iacob Arabo sui Cardamomi peculiare caput instituit, idq; Saccolà sua lingua nominat: quin & duum esse generum tradit, alterum maius, alterum uerò minus. quorum nullum non modo Dioscoridis Cardamomum reponeret, sed nec etiam ulli eorum, quibus officinae indifferenter vtuntur. Probatur præterea officinarum Cardamomum Arabicum nullum esse quòd Serapioni maius Cardamomum semen sit plante, quod oblongis quibusdam concluditur capitibus, vsq; sèdè similibus, quæ è rosis prodeunt, granis obnigris, rotundis, pipere longè maioribus, in quibus minuta femina concluduntur, angulosa, farcta, & odorata: minus uerò nullo contigitur capitulo maioris modo, quantum colore conueniant. Quod plane falsò, omne officinarum Cardamomum hæud Arabum esse, sed potius ab eo maxime differre. Quare putauerim, aliud falsò sibi perstraxisse Monachos, qui in Mesuen scripsere, quòd Arabum Cardamomum minus illud semen sit, quòd seplassis Meleghetas vocant, Andreas Bellinensis, qui Auticenam mendis expurgant, auctoritate freti. Sed cum Bellinensis id asserat vulgari tantum opinione ductus; cumq; nota minime eorum sententia adfulerentur, crasse Monachi facillè deprehenduntur, Semina enim, quæ Meleghetas appellant (vt omnibus plane constat) capitulis excepta suboriuntur, quod minoris Serapionis Cardamomo non euenit. Crediderunt, Ruellius in suis de natura stirpium libris, & Fuchs in sua methodo, id omnino Mauritanorum esse Cardamomum, quòd nos PIPER INDICVM, alij siliquastrum appellant. uerùm cum planta hæc folijs exeat borensis, foliolo similibus, floribus luteis, fructu longo corniculorũ insis, qui primo exortu urefcatur, maturus uerò adeò urefcatur, ac laeure quodam ita pelluceat, vt corallium referat, & in quo concludatur pumilium semen, lenitium modo

Piperis Indi cimento.

modo compressum, & sive adeo acre, vt ori tantum admodum maxime linguam, & palatum exurat, exulceretq. Immo hac in re lapsi deprehenduntur. Nam est Indicum piper in hisce, corni culis rostratum ferè modo suum includat feno, reliqua tamen Serapionis Cardamoni nullis notis correspondet: hoc enim suis in rasculis globulos quosdam concludit, non lentius similes, sed rotundos, & pipere crassiores, qui intra se minutum quoddam semen continent. Huc etiam accedit, quòd cum hoc piper corniculatum, tum femine, non corniculis ipsi tanta sit acrimonia: prædictum, ut non modo mansum, sed ori tantum admodum flatum quasi ignis exurat, absurdum utique fuerit credere Serapionis Cardamoni esse, cum dixerit ipse magis adstrictoria facultate polleat, quàm acri. Ceterum scribit Aucennas matius Cardamoni grana cicereibus aris, minus Cardamomo, non autem maiori semine lentium modo nasci ait Aucennas: quanguam Ruellius, ut suam tueretur sententiam, secus fortè legerit Aucennam. Plinius lib. xii. cap. xlii. quadruplex esse Cardamoni genus scribit, sic inquit, Si-milic est amomo Cardamoni & nomine, & frutice semine oblongo. Metitur eodem modo & in Arabia. Quatuor eius genera. viridissimum ac pingue, acutis angulis, contumax fricans, quod maxime laudatur: proximum è raso candidius: tertium breuius, atque nigrius: penus tamen uarium, & facile tritu, odorisq. prauis, quod verius colso vicinius esse debet. Hoc & apud Medos nascitur, hætenus Plinius. Sed nescio quos auctores sit secutus: quoadquidem tam Dioscoridi, quam cæteris Græcis, vnum tantum extet Cardamoni genus. In cuius defectu supponit Galenus aut myrrum, aut Cyperum. Qui præterea Cardamoni meminit lib. vii. simplicium medic. his verbis. Cardamomum est sanè facultatis admodum calida, non tamen vsque adeo, ut nasiturum; sed quantum vsuuius, magisq; fragrans aut nasiturum, tantò & imbecillior ei calida facultas inest: nec enim vlcerare idoneum est neli ipsam per se illitum. Porro adinfectum habet quiddam etiã amaritudinis, quia lumbricos interficit, & cum aceto valenter pforas detergit. Cardamomum, nasci dicitur, quod non secus Latine dicitur Græce vocatur: Arabibus Cardamoni: seu Cordamoni: Italicè Cardamomo: Germanis, Cardamomelin: Hispanis Grana de parayso.

Cardamomi
genera ex Pli-
nio.

Cardamomi
vires ex Ga-
leno.

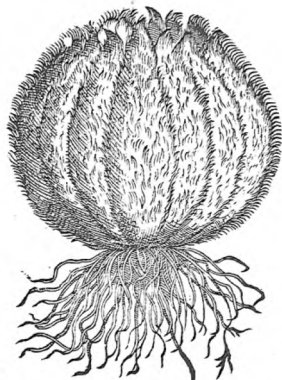
Nomia.

NARDVS INDICA ^{Nardi.} NARDVM. CAP. VI.

DVo Nardi genera: vnum Indicum, alterum Syriacum appellatur, non quòd in Syria proueniat, sed quòd montis, in quo oritur, pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flechitur. Ex hoc Syriaci genere, præcipuum est recens, & leue, largam gerens comam, flauum colore, perquam odoratum, ac cyperum redolens, breui spica, amaro sapore, linguam siccante, quòd diu in sua odoris gratia permaneat. Ex Indico autem Nardo quoddam Gangitis vocatur, à fluuijo Gange, apud quem nascitur. montem præterfluente: quòd genus ob multam loci, in quo prodit, viginem, viribus infirmius est, atque procerius adole cit, plures ferens spicas, ab vnica radice comofas, unaque conuolutas, ac grauius olentes. Montanum autem odoratius, spica breui ac mutila, odore cypero vicino, cæteras habens Syriaci dotes. Est & genus quoddam, cui Samphariticum nomen locus indidit frutice breui, in magnas se spargens spicas, candidiore interim medio caule, hircorum uirus supra modum redolente: quòd improbatum: madefactum uendi solet. quòd vitium ex eo deprehenditur, quòd candida sit spica, & squalida, suaq; caret lanugine. Adulteratur stibio cum aqua, aut palmeo vino, in ipsulationis ponderisque causa inspirato. Inueni autem oportet, si lutum radicibus insidat, & incernicò puluerè excutere, eluendis manibus utilem. Vim habent excafcatoria, & exiccantem. Vrinam mouent: a uum potu infunt: vuluæ profluuija, sanieque apollita supprimunt. Nauseæ ex aqua frigida auxiliantur, & stomachi rofionibus inflantia, icterioni, regio morbo, renum uitis. Aquæ autem incoactæ foru ad infectum, vuluæ inflammationibus medentur. ad glabras oculorum genas valent: siquidem eas ad densiorem pilum reducant. persulis humore corporibus insparguntur. Milcerunt antidosis, & in fictili nouo non picato ad ocularia medicamenta reconduntur, trita in farinam, & cum vino in pastillos coacta.

† breui. ut
apud. i. parua.

Frutice bre-
ui, non legit
Orisbasius, ut
que ulium
exemplar.

Nardi Indi-
ce, & Syriacæ
consideratio.

NARDVM officina Nardi spicam appellant. Sed non desunt, qui credant Indicam nardum in Italianum non adnehi ob regionis distantiam, Syriacam opinantes esse, qua nostro auo seplasiary utuntur: tamesi (vt inquit Dioscorides) in Syria non oritur, verum ideo Syriacam dici, quòd ea montis parte proueniat, qua flechitur ad Syrios. At cum inter Indos, & Syrios amplissima interponantur regiones, nempe de terra Arabia, Persis, Carmania, Gedrosia, Darangia, aliaq; nonnulla, que ultra quatuor millia miliariorum continent, nesciuerim profecto, quonam pacto fieri possit, ut mons ille ad Gangem possit, altera parte Syriam tam facile respiciat, ut Nardus ea parte prouenient Syriaca dici mereatur. Quo fit, ut quandoque necum disquirere liceret, eam potius à Syriacæ regione, qua ad Indicam fluium est, Syri non sibi assignasse, quam à Syria. quandoquidem, si Ptolomeus vera referret, mons in India uisetur, qui à Gange fluiuo ad Syriacæm extenditur. Aburcū enim esset credere, Nardum ad nos non deferri: ex India, cum in Syria nusquam proueniat, cumq; multa India aromata, vltima distantia habitare ratione, per caronanas (vt vocant) in Alexandriam Aegypti conferantur: cum quibus nec temerè credendum est, quin Nardum etiam conuehant mercatores; præsertim cum certo sciam, Nardum Venetias ex Alexandria affari Syria Nardum præter eam quam India mittit Syriacam Dioscoridi appellatam. Ceterum Manardus Ferrariensis, of-
fensius clarissimus fuerit indagator. quippe quoniam Venetis pluribus in locis Nardi ingentem copiam uidi, leuis, comose, per quam odorata, cyperum redolens, flaua, subamaræ, & mansa non modo linguam exiccantis, sed odorem etiam non inuicidiam per os aspergentis, nullisq; deficientibus notis, quibus optima nardus ex Dioscoridis sententia explorari potest.

- sed plerumque acidis, dum per Indicum, & Arabicum mare in Alexandriam deferuntur, & inde Venetias, ut a cilio his
 5 *maris humore*, id nautice facit fit, quod Nardus sit siciffima, ut sit litem contrahat, vel subpretrescat: vnde postea amissa
 sua violentia, grauius oleat. Quod sit, ut hac in re Manardum longe hallucinatum crediderim: qui si recte perpenderit,
 que Nardus pars sit spica, atque in emporis, vbi numerosa, praesantissimaq; videretur, accuratus ipsam expendisset, non equi-
 dem verer, quin aliter de ea scripsisset. Verum enimvero cum plane ignorasset, quae nardi pars spica esset, selectamq; & in-
 radicatum Nardum minime nouisset, lib. v. i. epist. 111. scribit, Galenum de nardi spica, quae antiodis admittitur, loquentem,
 quodam quidem, non spicam intelligere. Et vitanam, inquit, quae nobis affertur, legitima esset, sed quod ea ipsa non sit, cognos-
 cetur, quod nulla odoris suauitate commendatur. Et lib. v. i. epist. i. inquit Galenus, lib. i. de antidotis in theiaca composi-
 tionis Nardi radicem tantummodo admittet, eo quod viribus ipsa praesantior sit, spicam vero parum pendit, & pro nihilo ha-
 bet. Quod sane declarat, Manardum hanc Galeni sententiam perperam accepisse, atque etiam Nardi historiam igno-
 10 rauique. quandoquidem nardi radix nil aliud est, quam spica, ut ipsemet testatur Galenus eodem de antidotis libro, sic
 inueniens. Iubet Andromachus adicere nardum Indicum: ea vero est, quam spicam vocant; non quod spica sit, radix et-
 iam esse, quod spica formam referat. Quibus palam est idem esse nardi spicam, & nardi radicem, ut etiamnum de-
 clarat idem Galenus lib. ix. de compositione medicamentorum secundum locos in Thibion scribens, dum inquit,
 20 Quin & nardi ipsius drachmam vnam concipiendam censet, quam falsi nominis radicem dixit, quandoquidem spica nardi
 nominatur. Quapropter idem lib. v. i. simp. medic. de Nardo caput facturus, illud inscriptis Nardi spica, vtpote quae
 pars sit in rota stirpe praesantior, minime quidem ignorans, se radicem nardi describere. Nam si sentisset, spicam a radice
 differre, eam plane silentio praeterisset tanquam inutilem, & capiti nomen indidisset aut generaliter ab ipsa Nardo, aut a
 radice tantum, uti viribus praesantiore. Manardo subscribit, & quidem male, nouus quidam rei plantariae censor, Nar-
 30 dum inueniens, quod ad nos affertur, nec Indicum, nec Syriacum est, sed Gangiticum. Quo argumento quod facile nosse po-
 test, quam diligenter hic peritus barbarus perlegerit Dioscoridem, quamq; in Geographorum libris fuerit versatus. Sed nec
 scio quis tam fuerit amens, qui dixerit plantas, quae circa Tyberim nascuntur, non esse Italicas. Atqui Gangiticum Nar-
 dum Indicum esse aperitissime testatur Dioscorides sic inueniens, τὰς δὲ ἐν Ἰνδοῖς καὶ ἐν Συρίᾳ καὶ ἐν Αἰθιοπίας τοιαύτων
 παραφύσιν τοὺς τῆος γὰρ γὰρ καλεῖται. Idem vero quoddam Gangitium vocatur a Fluvio Ganze,
 apud quem nascitur montem praesente. Sed an Gangitium nostrum sit, vel quod in monte nascitur, difficile quidem
 eo eas, quas diximus rationes, quoniam affirmare posse censio. In hoc, ac longe maiori versatur errore Brauaolus, si-
 quidem suo de simplicium examine Nardi spicam non modo non esse radicem censet, sed nullius vsum eam exiiminat, sic in-
 40 quens. Venetijs spicam, caulem, & radicem emes, quoniam & ipsi adulterent. Iubeo autem radicem, & caulem emere,
 quoniam haec apud antiquos auctores, ut Dioscoridem, & Galenum magis in vsu medico sunt, quam spica: quippe folia abijcit
 Dioscorides; ad nos tamen spica non deferuntur, sed radix. Hac ille. Sed mehercule qui utitur ex Dioscoridis scriptis percipere
 50 potui, nanquam haecenus sum confectus, quod ipse ex omnibus nardi partibus aliam praeserat, quam spicam. Quod autem
 crederetur ipsam in Nardo viribus magis praesare, quam caetera eius partes; quodq; cum de Nardo scribit, tantum de
 spica intelligat, aperte offendit, cum inquit, Ex nardo Syriaca dicti melior est recens, & lenis, largam generis coman, & c.
 Quippe leuitas, ac comae magnitudo, nullis nardi partibus, praeter quam spica competunt. Praesertimq; cum ipsa in tract-
 40 ceteris notis, quas illi tribuit Dioscorides. Ad haec nulli sane incomperturn existimo, Dioscoridem huiusce libris initio in pro-
 priam tantum radicibus, qua odore commendantur, operam impendere, nempe iridis, aori, mei, nardi, phasari, & hu-
 iusmodi stirpium generum, non autem in effendis caulibus, floribus, folijs, ac spicis, quae caulium summimitibus inna-
 tantur. Quod sit, ut etiam lateri faciat, Brauaolum ignorasse spicam ipsam esse nardi radicem: qui potius pro certo credidit
 in ipsa nardi cacumine, non in radice oriri spicam, quae tamen Galeno teste radix est, & caeteris nardi partibus pre-
 40 stantior, quandoquidem si aliter res haberet, comoda longe plura radicibus eius non redderet Dioscorides, quam spica.
 Quod praeterea Galenus plus laudauerit Nardi caules, quam spicam (ut afferit Brauaolus) nunquam comperturn habeo.
 Ceterum quanta sententia inconstantia Nardi historiam idem descripsit, ex suo posteriori simplicium examine, in quo vlti-
 mam manum imposuisse scatur, acile conicitur, dum eadem secum colloquentem instruit, his verbis. Ne igitur in his mor-
 50 tis Nardum quaeras, sed Venetijs spicam, caulem, & radicem emes. At sui ipsius statim obitus videtur non multis post
 lincis, cum inquit. Aliud vero sunt spica, & flor, quae ad nos non afferuntur. Ex quo facile crediderit, ipsium non modo
 Nardi historiam confudisse, atque etiam, quod petus est, corrupisisset etiam sibi ipsi, vel potius seni verba dedisse, primum
 namque ut Venetijs spicam, caulem, & radicem reperiri: mox spicam ad nos aduehi negat. Sed ante hoc in re Plinium
 quoque grauius hallucinatum inuenio: quippe qui libro & capite x. i. in Nardi ipsius historia longe distitit ad Dioscoride
 60 Galeno, quin & a caeteris materia medica auctoribus, dum ita scribit. Nardum frutes est gruyis, & crassa radice, sed
 breui, ac nigra, fragilibq;, quamvis pinguis, sicut redolente, cyperi odore, aethero sapore: folio paruo, densisque. Cacumina in
 50 Arisae se spargunt, ideo geminae dote Nardi spicas, ac folia celebrant. haec Plinius. Cuius doctrinam secuti, non modo
 Ferrarientes illi, sed Hermolani, & Ruellius, ipsi quoque pariter aberrant. siquidem Ruellius (ut puto) nullam alia de cau-
 sa afferit. se in officinis Nardum vidisse, cui inerat dotes omnes illi a Plinio redditae, quam ut Plinianum trueretur lesio-
 nem. Quod tamen falsum esse arbitratur. Ego enim tamen si Nardi quam plurimum in Venetijs officinis diligenter exami-
 nauerim, ac selegerim; aliud tamen, quam spicam videre mihi non licuit. Quapropter nullum inueniri Nardum existimo,
 quod in caulium cacumine spica praeserat, quemadmodum tradidit Plinius, afferit Ruellius, & contendit Brauaolus, con-
 tra Galeni, & Dioscoridis sententiam. Qui Nardum describit plures ferre spicas, non quidem a caulibus, sed ab vna tantum
 radice procurrentes: non tamen quod alia radix viribus praesantior sit ipsi subit, sed quoniam, cum plures in radice sint
 60 spica, necesse est, ut basi, vel firmamento aliquo consistant, a quo originem trahant, ut in alio & lili radice conficiatur.
 Quod pro explorato conficere possum, cum saepe numero Venetijs Nardi spica cepites uiderim, tum figura, tum etiam spi-
 cam conuexu allium referentes, ut unusquisque pro arbitrio experiri poterit. Verum enimvero ut probe responsum sit om-
 nibus fere obiectionibus, dicimus, quod si forte repererintur, qui afferentur illis esse proprias Nardi radices, quae capilla-
 re fibris a spicam basi oriuntur, ut in alio, capis, ac bulbaceis omnibus uisitur, & ea propter spicas ipsi adnexas non esse
 Nardi radices, sed per se partes ab his admodum differentes, potest eorum obiectioni facile dilui Theophrasti testimonio.
 Siquidem est lib. primo cap. x. de plantarum historia aperte declarat, in alio, capis, bulbis, lilijs, ac alijs eius generis, & per
 consequens in spica non solum dicti radices cae capillamenta, quae bulbaceis ilarum plantarum capibus, subijciuntur, sed etiam
 id in bulbaceis totum, quod terra reconditur. Et ut res ipsa clarior omnibus sit, generali regula expressum uoluit, quod totum
 id in quibus plantae quod sub terra obruitur, radix commodosissime dicitur. Proinde uidetur Nardum ipsam inter radices
 item memorasse Theophrasti libro ix. cap. vii. de plantarum historia, his uerbis. Quibus ad iunguenta utantur, haec ferè
 sunt,

Dilutio cau-
 illam obse-
 ctiois.

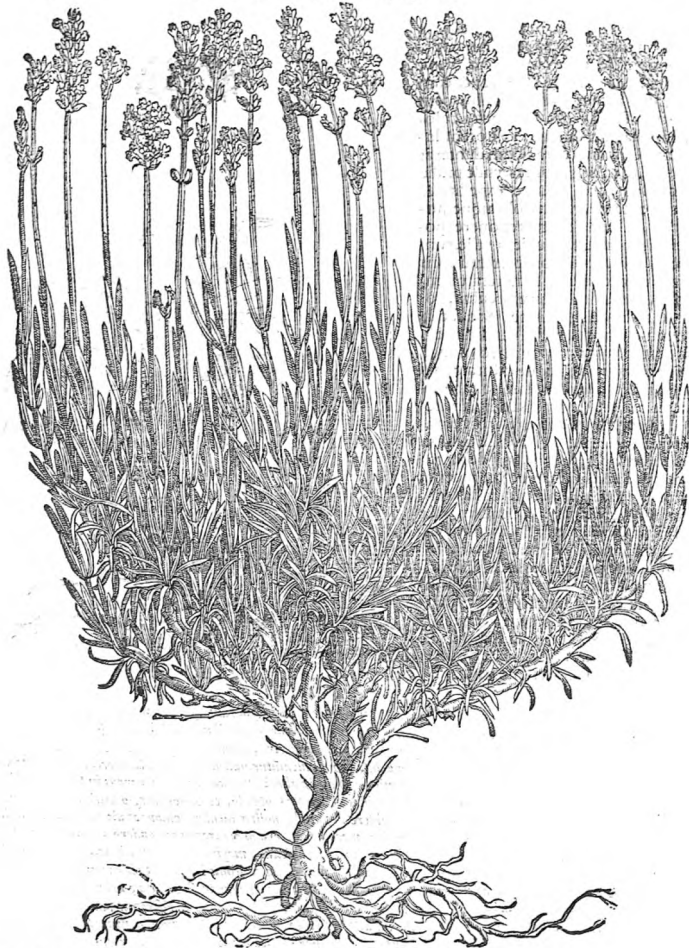

sunt, castia, cinnamomum, cardamomum, nardus, narum, balsamum, aspalathus, styrax, iris, narta, colus, panaces, crocum, myrrha, cyperus, iuncus, calamus, camphucum, lotus, anethum. Horum alia radices, alia cortices, alia rami, alia ligna, alia femina, alia lacryma, alia flores. Quibus palam est, non posse Nardum nisi inter radices recentiori, cum nec corticis, nec ligni, nec rami, nec floris, nec seminis, nec tandem lacryma speciem prae se ferat. Quod cum recte sciuisset Galenus tum libro. 1. de antidotis, tum. ix. de compositione medicam. secundum locos, Nardi spicam radicem esse declarauit. Verum longe ab omni Nardo distat NARDVS ITALICA, que nostris vulgo vocatur Spige.

Cuius etiam generis ea est planta, quam aliqui vulgo appellant Lauanda, alij verò Lavendula. adeò ut hac femina, illa verò mas: in eo genere à quam plurimis vocentur. Mas folio constat latiore, longiore, crassiore, robustiore, albidiorèq, quàm femina. Sed utraque planta fruticosa, ac lignosa, stercidis aut rosmarini modo, innumeris referta est folijs longiusculis angustissimisq; è quorum medio iunci exeunt cauliculi, quadranguli, tenues, dodrantalem longitudinem excedentes: in quorum cacamine flores exeunt spicati, colore purpureo, quannis in femina diluiores, patentiorèq; odore fragrantè, verùm vasis omnibus non longe recedentibus. Conseruiant omnibus cerebri ægritudinibus a frigido prouenientibus Spilepticis, apoplecticis, neruosis, consulsis, resolutisq; auxiliantur: ventriculom roborant, & teur ab infarctu liberant: quoniam obstrusos lienes inuicem uterum calefaciunt, & menses, & secundas educunt. Flores ex vino seruati urinam pellunt, & status dissolunt illi.

Florum nardi vices.

L A V E N D U L A .

60 *liti. Datur decoctum è floribus paratum vtiliter morbo regio allectis ab infarctu iocinoris, & praesertim si cù Marrubio, cinnamomo, & feniculi, & Asparagi radicibus incoquantur. collauntur item eodem decocto vtiliter in dolore dentes reumatismis praesertim obnoxii, Stillatitia florum aqua pota duorum cochleariorum mensura, deperditam reddit loquelam, & cardiacam sanat praesertat quoque ad animi deliquia non solum pota, sed etiam naribus illita. Fit è floribus Stillatitium oleum vitreis organis, quod proprie unguentarij vulgò vocant olio de Spigo, odoris adeò acerrimi, vt caetera odoramenta superet. quo fit, vt extra officinas illud asserens, ne mosibi, ambari, Tibetti, aliorumq; vngue mtorum, & aromatum suauitatem intercipiat. Nardi Indica vires scripsit Galenus lib. viii. de simplicium medicamentorum facultate, sic inquit. Nardi spica excaesfacit excessu primo, & dessecat secundo iam completo. Composita est ex adstringente sufficienter substantia, & acri calida non multa, & quadam leuiter amara. Ex his constans facultatibus radix & ad iecur, & ad stomachum rationabiliter conuenit tum haec & eas, quae in capite, & thorace. Vt acutior est vocata Indica, nigriorque, quam Syriaca vocata. Νάρδος & νάρδος spigo sic Graecis dicitur, vt Latine Nardum, & Nardus, seu Nardi spica: Mauritaniae, Stumel, aut Senbel: Italis spigo nardo, Germanis E delfembd, v' nolriebent, Spiken nard: Hispanis, Azumbar, aut Espig. sil: Callis, Apfic do vleremer. Boemis Nardus Indy, anski. At vulgaris nardus, Italis spigo. Germanis Gemsthem spica nardo. Boemis spica nard: Gallis lauande maffe. Lauendula vere Italis lauanda: Germanis lauendel: Boemis lauendula: Gallis lauande femelle.*

Nardi Indica vires ex Gal.

Nomiaa.

GELTICVM Nardum nascitur in Liguria, alpinus, aliungia patrio nomine appellatum: prouenit que in Itria. ^a Exiguè fruticat, & cum radicibus in manuales fasciculos componitur. Folia habet ^b oblonga, colore in ^c flauum languido; florem luteum. Caulium, & radicem duntaxat vsus est, & odoris suauitas. vnde pridie fasciculos aqua abluerè expedit, & exempta terra, pauito solo atque humenti, subiecta charta reponere: postridie repurgare. siquidem vtile, cum aceroso alienoque propter humoris vim, non excutitur. Adulteratur impostita herba simili, quæ hirculus, vocatur, ab odoris grauitate. Sed facilis cognitio: nanque herba candidior est, sine caule, minus oblongis folijs, radice neque amara, neque odorata, vt verum Nardum est. Itaque radices, atque cauliculi, abiecijs folijs, triticecernuntur, vino excipiuntur, digerunturque in patillis, & ita fideli nouo diligenter operato, asseruari debent. Laudatur maximè, recens, iucundi odoris, radice numerosa coharens, plenum, nec fragile. Ad eadem, quæ Syriacum, pollet: sed vehementius vrinam cit. & stomacho vtilius est. In inflammationibus icenoris, & felle suffulsis auxiliatur. Contra stomachi inflationes, cum abfinthij decocto bibitur: item aduerfus liemem, renum & vesicæ vitia, & venenatos ictus, ex vino. Additur in malagmata, potiones, & calfacientia vnguenta.

Nardi Celtici
conferenda
sunt.

Septalariis
quorundam
error.

TANTA fuit veterum, qui nos precefferunt, negligentia, ne dicam ignorantia, vt non modò in veram simplicium medicamentorum cognitionem, quæ peregrina ex longinquis terrarum partibus aduehètur, probatissimorum auctorum ope, venire non elaborauerint: sed ne minima quidem curam adhibuerint, communi reipublice beneficio, vt de his saltem in quàm plurimis Italiae locis, ac alijs non longè distantibus inuenirentur, quicquàm lucis assequerentur, ac posteris relinquerent. quoniam potius in suis multò uidentur negligentiores quàm in alienis. Nascitur Celtica nardus in Liguria alpibus, nascitur & in Itria, pariterq; in montibus non longè à V illaco Carinthis oppido, & Iudemburgio Stirie: attamen non ob id legitima in multis usitatur officinis: nec fortasse in vs uideretur, nisi his nostris lucubratoribus annis superioribus Italico sermone editis, pharmacopole plures diligenter redditi, medicam materiam accuratius expendere cepissent. Sed id magis detestandum uidetur, quod ijs in regionibus, ubi Celtica nardus nascitur, magis hallucinentur homines, quàm alibi, siquidem Genus, quæ Liguria est ciuitas, nisi iam admoniti respiciant) alijsq; finitimis locis, ubi Celtica nardus facillè haberi potest, tam medicè, quàm septalarij aliorum ignorantiam secuti, illius loco, Lauanda sic uocata, uel nostrate Nardo passim utuntur. Quæ quantum in historia omnibus notis, non dicam uiribus, à Celtica nardo discrepent, quicunque primùm rem optimè perpendèrunt, ac deinde notas, & qualitates illi à Dioscoride redditas, cum Lauanda, nostratisq; Nardi noti comparauerint, manifestum eorum lapsum facillè inculcare poterit, quippe Celtica nardus in breuem, exiguamq; plantam consistit: Lauanda uerò, & focia nardus magno exoritur cespite, ramis uiculis proceris, densissimisq; comantibus folijs. Illa folia fert subrubra, & flores flauo colore: hæc autem folijs confurgunt incanis, floribus, spicatis, & colore purpurascens. Illius caule, & radicibus utimur, quòd hęc partibus maxime pollet: harum uerò tantum flores commendatur. Quod satis clarè demonstrat, quàm facillè decipiuntur, qui tam leuibus & falsis feruntur opinioibus. Verè quoniam (ut in superioribus Nardi mentione diximus) communis omnium sententia compertum sit, Lauanda, spicaq; nostratis facultas ad omnia Nardi genera propius accedere, hoc tamen eos ab errore non uindicat, qui Lauandam Celticam nardum esse contendunt. Præterea non desunt pharmacopole rei herbarie penitus ignari, qui pro Celtica nardo plantam quandam incognitam emant: huius repentem, caule longo reflexoq; cuius folia, quæ colore subflauo constant, adeo densa ac minuta sunt, ut potius tam cœcosam arborum, & lapidum materiam, quàm aliud repræsentent. At quod in uentis caulis ipsius ramis uiculis, emant dense circumdant, ut ferè spica effigiem præ se ferant, pro Celtica nardo ad imposthoribus uenditur: sed hæc haud amara reficit, nec ulla odoris præstantia commendatur: Huius imaginem dabimus inferius, ubi de arboreo musco differemus. Ceterum ingenè legitime nardi Celtica prouidentur habetur in Stiria Austria, & Carinthis contermina, ubi Iudemburgensis uidentur, qui in Syriam, & Aegyptum mercatorum conuehunt. Siquidem (ut ferunt) Syrijs, & Aegyptijs Celtica nardus maximè expetit, ut balneis eam imponant, quibus frequenter utuntur. Celticam nardum ad me primùm misit Petrus Salicetus clarissimus medicus ex Graziò Stirie oppido: in cuius plantis & spica in radicibus, & folijs, & flores in caule (ut appa-

iffia figura demonftrat) nullo impedimento cerebantur, adeo vt à Dioscoridis hiforia nulla ex parte recederet: nec ule-
ta tamen Spica in eius cacumine ridebatur, vti Ruellius & Brasauolus in Indica nardi cripiunt. Quamobrem uobis pro-
le tam liceat literis memorijs mandare, Celticam nardum non modò in Liguria, & Iltria provenire; ed etiam in Siria, Ca-
cathia, ac etiam alijs fortasse locis, quippe superiore anno ego huius nardi nonnullas mucci plantàs in euodam Vpacimò-
to, qui tantum viginti millia passuum à Coriitha distat. Verùm si eo destituerent medici, commodò Indicam supponere po-
terant. An vero Celticam nardum sit Saluicam, aut non, de qua Virgilius, & Plinius scripserit, est hic inter se nullam habere
cogitationem pluribus comprobare possentem: tamen ea parum, vel nihil rei medicè conerant, seu into inuolunda duxi-
mus, quatenus eruditissimi Leoniceus non animadvertens Dioscoridem Aliungiam, non Saluicam Celticum nardum ap-
pellasse, Plinium accusat. quàm in re ipse potius deceptus fuisse videtur; quem ultimo loco actum edidit, ubi Diabamaron expre-
dit; Celticam nardum à Saluicam nobis differre existimat. Quoniam tamen locis separatis de vtraque, tanquam herbi inter
se differentibus tractauit. Neque ea notis tantum disident apud antiquos auctores, sed etiam natà solo. Dioscoridem enim
Celtica nardus in Ligurijs albus, atque in Iltria provenit. Plinio vero Saluica in Tamonia, & Norica nascitur. Ita-
tate defecisse, & vna cum illo errasse creditur. quandoquidem Celtica nardus Dioscoridi dicitur, non ea in ea voca-
ta. Ceterum Saluicam Plinio aliam ab ea esse plantam, de qua Vergilius meminit in Buccolicis, vt Anguillarum contem-
nit. Non ita facile sententiam, quòd Serujs anthonias in simplicium censura perinde ac in Grammatica mihi probanda
non sit, tum quòd nullum auctorem testimòio probare nitatur Anguillarum; nil aliud Vergilio esse Saluicam, quam Anemo
est, grammaticum tantum illius auctoritate fecit; que nec lactucam rectè fortasse non notit. Scribit quidem Serujs Saluicam vul-
go vocari Orcuticam, eam tamen nec illam (ni fallor) nouerit. Sed qua ratione aut auctoritate, Orcuticam
de quoque non, qui meminit, Anemonem fecerit Anguillarum, nec ipse dicit, nec ego coniecero possum: Miror tamen ho-
mènè hunc rei herbària peritum, in re tam graui, tam leuibus, tamq̃ vulgaribus nisi argumentis. Sed si fortasse conuulsi-
bilis veritate putat, noui aliquid in medium afferre, quam de his grauiori iudicio differere. Ego sane est parum in hac facultate sũ
fibefatus, huiusmodi tamen dixerim Anemonem, proceram satis plantam, vocari Vergilio humilem: Nam & ipsa V ergi-
lii comparatio: nostra aspiciatur sententia. Quippe qui, vt Mopsum plurimum, landare, et tantum cetera dicit Anemone,
tantum quantum Saluicam humillima herba, puniceis cedit rosetis, facta comparatione à pionia planta ad roseta. Nec prorsus
placet Anguillarum ipsius opinio de Hirculo herba, quam à Sampboritico Nardo, quod in India nascitur, nihil differre putat. Si
quidem Hirculus herba est, Celtica nardo similis, non quidem nardi genus, vt Sampboriticum; ita a loco in quo provenit, de-
nominatum. & in magnas se species diffundens, sed fortasse, quòd hircum redoleat, hirculum id esse censet Anguillarum, cũ
quo Celticam Nardum adulterari scribit Dioscorides. Sed non omnes herbe, que hircum sint odore, hirculi sunt appellande.
At qui si quis plura de Saluicam videre cupit, nostras legat epistolas Ioanni Craton in scriptas. Meminit Celtica nardi Cale-
ciae lib. v. in de simp. med. fac. bis verbis: Nardus Celtica id dicitur nardus similis quadantenus in genere facultatis esse. Ceterum
ed omnia imbecillior, præter quam ad prouocandum vrinam, siquidem calidior illis est, id minus adstringit. Que planta Græ-
cè Νάρδος ἁλάρια, Latinis itēm Nardus Celtica; seu Nardum Celticum appellatur: falis verò Nardo Celico.

Leoniceu & Fuchsi opinio.

Nardi Celtici vices ex Gal.

Anguillarum opinio repetenda.

C A P . V I I I .

Montanum Nardum, quod ab aliquibus thylacitis & niris appellatur, in Cilicia, & Syria nascitur: caule & folijs eryngio similibus, minoribus, minime tamen spinosis, alperisq̃. Radicibus binis nitur, aut pluribus, nigris, odoratis, ceu haustulae regiae, sed longe gracilioribus, & longe mitioribus. Neque caulem, neque fructum, neque florem profert. Ad eadem, ad qua Celticum efficit.

Oribasius non legit lineas duata.

Videtur in hoc capite Dioscorides non parum a se ipso differre, quod scripserit primum montanum Nardum caule, & folijs esse eryngio similibus; mox prope capitalem eam scribat neque caulem, neque fructum, neque florem proferre. Quia propter existimant tum Ruellius, tum etiam Marcellus id facile accidisse scriptorum incuria, qui vocum vicinitate decepti καυλός pro κάρβος, vel κάρβος scripserunt. Verum cum hæc dictiones ramos, vel sicculos designent, quæ nomina potius arboribus conueniunt, quam herbis, sintq̃, idem rami in arboribus, quod caules in herbis; idcirco non videtur hic locus, vt illi fortasse putant, à mendis vindicatus. Cæterum non crederem ego, Dioscoridem, qui est hac in facultate facile princeps, & quem antiquis, & secuta etas tam opere commendat, in tam paucis suis obliuisci; adeoq̃, turpiter lapsum fuisse. Quinimo nobis relinquatur suspitio, quòd omnino in altera capituli parte vitium aliquod accesserit, non harum vocum vicinitate, sed potius scriptorum dormitantium negligentia, vel uigilantium temeritate. Quo factum est, ut hæcenus incertis dubijsq̃ fuerim, an hæc planta in Italia proveniat, vel aliunde eò afferatur. Nardi montani imaginem, quam hic exendi curauimus, misit ad me Clariss. Medicus, & rei plantarum indagator maximus Vltisses Aldronandus Bononiensis, quæ est folia Eryngii non habeat, cum tamen cætera correspondeat; & in hoc capite plures habeantur mendæ, haudquaquam abudat qui credam non montanum hæc esse Nardum præsertim cum radices perquam bellè correspondant, tum facie, tum odoris fragrantia quæ à cæteris nardi generibus non disient. Brasauolus Ferrariensis Indicam nardem vicia montana plurimum ad nos afferri è Cilicia scribit, eamq̃, propriè montanam existimat, cuius passim in officinis est vbius. Sed quæratione dicitur noniam hæc protulerit opinionem, ipse certè nescio. Nardum enim montana radices habet asphodelo similes, non utique spicatas, leues, comosas quemadmodum ea, quæ vtrimq̃ ex India aduectæ. Nisi fortasse Brasauolus noluerit Indicam nardum ideo montanum appellare, quod in montibus oritur. Ita quidem eius sententiam heram esse putarem, non tamen a rei herbaria peritis acceptam iri. Nardi montani uires scripsit Galeus lib. v. in simp. med. sit iniquis. Nardus Montana, quæ & thylacitis, & pyratis nuncupatur, plurima in Cilicia nascitur: sed prædictis debitor est. Nardus ἁλάρια Grecis, Nardus montana, siue Nardum montanum Latinis, Nardo montano Italè nominatur.

Nardi montanæ uires ex Gal.

¶ In Oribasio, qui simplicium descriptiones Dioscoridi acceptas refert, legitur καὶ ἁλάρια, hoc est, candidiores, quod Nardus montana constet radicibus asphodelo non solum minoribus & gracilioribus, sed etiam candidioribus.

Nardus mont.

Nomina.

¶ Nulla quidem dissimulanda est ratio, quæ probatissimi quique scriptores ueteres à mendis, quæ eorum scripta temporum iniuria, & multorum inuertia contraxerunt, uincari possint. In hoc capite Dioscoridem deprauatum esse, ita ut etiam à seipso discedat, manifestum est: in qua ætate parte inuicem lateat, quoadq̃ illud sit, quoadq̃ illud sit, quoadq̃ illud sit, quoadq̃ illud sit. Verum est nos quoque eius rei incertus esse antea scripsimus: nunc tamen inclinat animus, vt in hoc loco mendam subesse, illudq̃, ex nullo uicinis vocis Græca intellectu originem esse arbitremur. Siquidem verbum ἁλάρια non profert, sed pro ἁλάρια, id est, exfert, accipien-
dum

Nardus ascyron. NARDVM MONTANVM.

diem fuit. Itaque non vti δεικνυμένων, vti κρημνών, vti αἰθέρος, ut vulgati codices habent, & legerunt interpretes, sed vti δὲ
 κρημνών, vti κρημνών, vti αἰθέρος, hoc est, Neque caulis, neque fructus, neque flos confert, prodestve, legendum esse indi-
 camus. Etenim radices, ut pote odoratae, usus praecipue commendatur, non aliarum partium, quae ut odore carent, ita etiam
 inutiles habende sunt. Et certe facile potuit esse error librarij Graeci imperiti, vel potius temerarij, casus nomen in-
 tantis ad ineptam ac incongruam huic loco verbi illius significationem. Subscribit huic nostrae castigationi cum alijs rei her-
 bariae studiosis, tum Gabriel Falloppius Mutinensis vir, & ingenio & doctrina celebris, tum etiam Ioannes Odoricus Mel-
 chiorius Tridentinus, medicus non vulgaris eruditionis. Nardum montanum appellatum, Graecè Νάρδος ἰ. ἐνδ., Italice Nar-
 do montano,

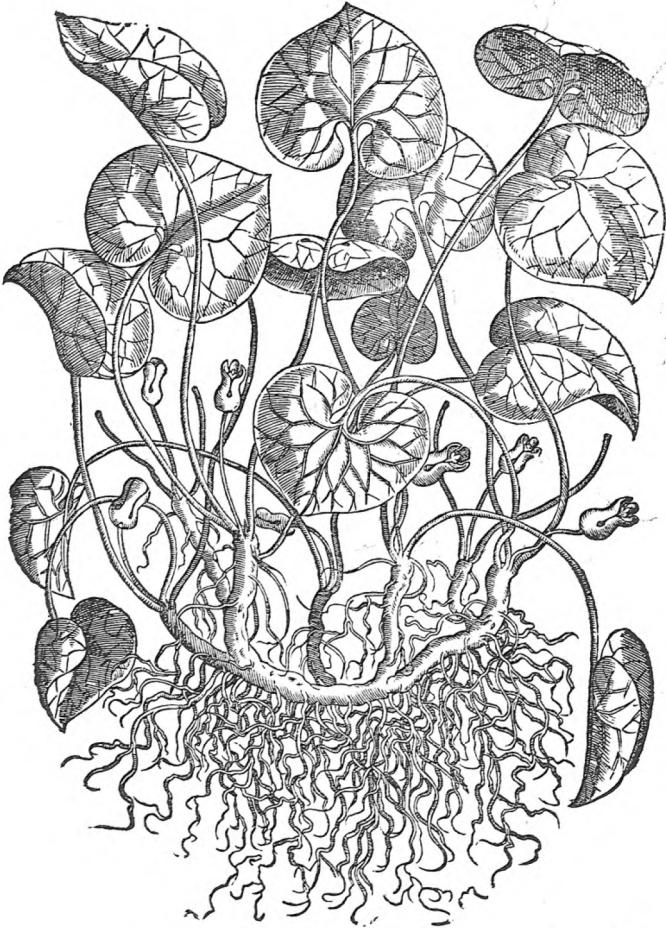
A Sarum † quod & ipsum aliqui sylvestre nardum appellant] hederæ folijs † minoribus multò, rotundioribusque *a* floribus cythno hyocyami similibus, purpureis, inter folia proximè radicem emicantibus *b* odoratis: in quibus semen acinosum. † Cauliculos habet angulosos, alperos, & molles: radices numerosas, geniculatas, tenues, obliquas, gramine non dissimiles, a longè tamen gracilioribus, odoratas, excafcientes, & quæ linguam vehementer mordent. *e* Excafcatorium uim habet: vrinam cit: hydropticis, & vetusto coxendicum dolori *f* prodest. *g* Radices senis drachmis, ex qua multa pota, menfes tradunt: & urarri albi modo purgant. In unguenta additur. Vmbrosis montibus prouenit: sed plurimum in Ponto, Phrygia, Illirico, & Italiæ Iustiniensi agro.

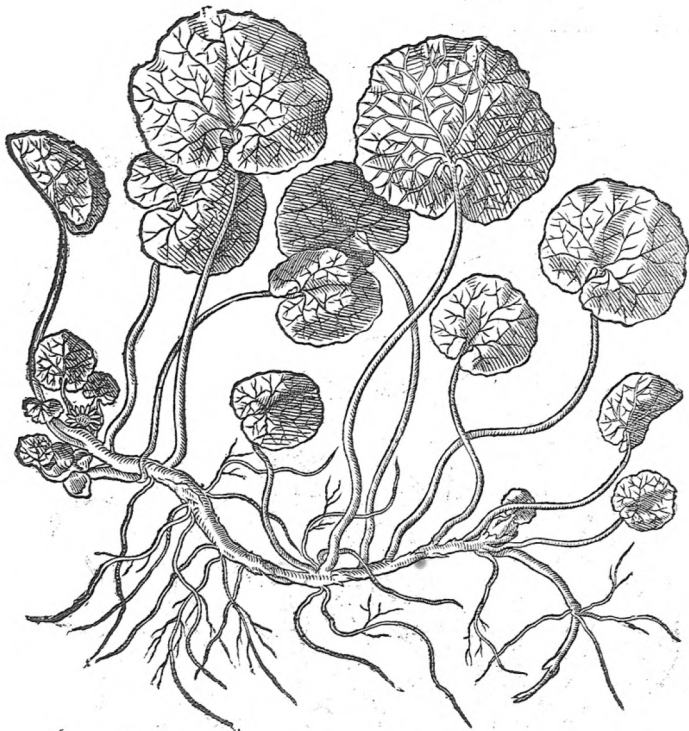
† Addit Cate. Gort. in d'ad. in c. 1. herba odora ta coronaria Meum vero habet 67 88 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

10

πία ἰσίδης ἐσθραματικῆ. Conclusa non legit Oribasius. † Antiquum exemp. leg. πικρὸν. id est, i. densiflora. Ruel. autem uidetur legisse Meum exemp. leg. ἀπὸς μεταξὺ τῶν σιλλῶνος ἐπὶ ῥίζῃ, κυανὴ σποσάδικα κεντὴν ἔχει. i. flos inter folia ad radicem cyaneus cythnum hyocyami referens. *b* Cateac. addit λειπῶ. i. leuiter. *c* Meum exemp. εἰκὸς γρηγοῦσα. i. simile uinaceis. *d* Meum exem. πολλὰ Cat. uerbὸ τῶ λαλ. *e* Exempla omnia ad radices hæc tantum referunt. *f* Meum exemp. habet κωδωνί. i. & tulf. *g* Itā dicuntur ut continua oratione cum alijs.

Ασάρων Α S A R V M.

Plinij tutela
aduersus Bra-
saulolum.

Nam nostris temporibus officina ponunt differentiam inter *Asarum* & *baccharem*: quinimo uno ore ferè omnes *Asarum* *Baccharum* appellant, ad eò ut & nomina hac corrumpant, & res ipsas confundant. At quantum notis, & viribus inter se differant, is rectè iudicet, qui harum stirpium historias accuratius perpendit: differunt enim inter se admodum *Asarum*, & *bacharis*, ut affusus libro tertio differenus. *Asarum* itaque proculdubio illa fuerit planta, qua uulgo *Baccharis* falsò appellatur, cum nullis ab historia dissideat notis. Caterùm *Brasaulolum* immeritò in *Plinium* spiculum contorsit, cum dicat ipsum eo etiam in errore uersari, ut *Asarum* *bacharem* esse existimaerit. Sed profectò nesciuerim ego, qua ratione illud *Brasaulolum* in *Plinium* scripserit, quippe qui libro *xxi*. cap. *v*. eos acerrimè arguat, qui *bacharem*, & *Syluestrem* *nardum* idem esse contendunt, his uerbis. Sed eorum quoque error corrigendus est, qui *bachar* *russicum* *nardum* appellauerunt: est enim alia herba sic cognominata, quam *Græci* *Asaron* uocant, cuius speciem, figuramq; diximus in *nardi* generibus, hæc *Plinius*. Quibus palàm est, *Plinium* seipsum a *Brasaulolo* defendisse, Porro si etiam *Plinij* aetate non deerant, qui *Asarum* *bacharem* uocitarent, non mirum fuerit, si in hunc usque diem protracta hæc sit appellatio. In qua fortasse per se ueritates ueterum nonnulli *Dioscoridis* *Asaro* eas ferè omnes facultates reddidere præter auctoris mentem, quas ipse libro tertio *bachari* adscripsit, quod facilius ad credendum uulgus allexit, *Asarum*, & *bacharem* nomine tantum differre. Verum cum recentiorum quorundam diligentia ac doctrina id totum *Dioscoridi* additum deprehensum sit, eo quòd diuersis tum libris, tum capitibus ipse de his differuerit; cumq; *Oribasium*, & *Serapionem* uiderint de *Asaro* ex *Dioscoride* scribentes, adu-

adulterant hanc lectionem non admittet, id totum, quod eo accesserat præter auctoris sententiam, tanquam illegitimum abdicat. Afari vires scriptis. Mesfes inter diecioria medicamenta; ubi sic habet. Excalfacit Afarum ordine secundo, & siccat tertio. Attenuat, referat, resoluat, & prouocat; adfrictione tamen non vacat. Bibitur non modo vomitiones ciet, sed & per alium ducit, & per urinam. Pituitam, & bilem deicit. Roboratur tamen admisso caprino sero, aut nardo, aut hydromelite. At manifestus pituitam, quam bilem educit, quo fit, ut coxendicem easerat, & compaginum dolo-

Afari vires ex Mesic.

10 reuocatis non obscure opituletur; præsertim si sero maceretur, vel decoquatur. Facit mirum in modum ad iocinosi & lienis infarctus, scirrhusosque tumores. Quamobrem subuentibus culem aquis, sellisq; suffusibus datur maximo iuuamento vino maceratum. Confert item diuturnis febribus, iisque præsertim, quæ ex contumacia infarctæ proueniunt. Oleum macerationis ipsius admisso ladano, dorqi spondylis inunctum sudorem commouet: laetius tamen coqui debet, nam si diu ferueat, nimis ferè omnem deperdit, necque etiam diuturna indiget contritione: diutius enim contritum facilius vomitiones, quam alium ciet. Hæc Mesfes. At quo edoliti forte, in Germania Ruffici tertianam febrem, & quartanam curant, opoto Afari, ex uino, decocto, Melle, Maci, cynamomibus; & id genus aromatibus additis. Bibunt enim huius decocti calidi cyathum unum, aut quotidie, alij alternis diebus, itaque alimen subducunt. Et quandoq; bilem, aut pituitam vomitionibus reddunt. Accedente citem paroxismo, dorsaleum spinam, & plantas pedum inungunt oleo calido, in quo Afarum diu fuerit infolutum, & deinde in lecto se componunt calido. Sic enim horrer minuitur, & sudor copiosus funditur. Est & planta in montibus, nascens in Boemia, cuius hic imaginem datus, quam ASARINAM vocare libuit, quod Afaro congener uideatur. Repit hac huius folio Afaro rotundiore, ac scabriere laetius circumferratur, cauliculis pilosis, floribus melius, aut hemicis modo sed longe minoribus, haud inodoris. Radices habet tenues, longasq; summa tellure repente, acuto gubus, quam cum leuissimâ amaritudine, id quod calidum, siccatum temperamentum indicat. Vim habet abstergendi modicam, sed attenuandi, incendi, aperientiæque magis præstantem. Potâ drachma pondere ex mulsâ siue oxymelice aluum exoluit, ducitque crassam pituitam & atros humores. Ideoq; hanc noui quidam herbarij præsertim ad Morbi Gallici dolores, & articulares morbes, datur quoque utiliter hydropticis, & morbo regio laborantibus. Sunt qui ad comitales, & resolutos cum propinandum consulant, nempe aut herbam per se, aut eius decoctum. Cit urinam, & menses. Et termes intestinorum necat. Legitur Autu no, & sicutur in umbra, inna cin radibus. Afarineminit Galenus lib. vi. simp. med. sic inquit. Afaridicibus suis, facilitate similes radicibus autem, inter flores tamen. Itaq; ex ijs, quæ de illis prodita sunt, hic faciendâ coniectura. Hæc Galenus. A cuius sententia (si tamen cum uenia dictam) maximè dissentio. siquidem cum nulla in acoro diecioria sit facultas. & Afarum, ut Dioscorides inquit, Mesfes fatetur, & nobis experimento compertum est, veratri modo expurget, & bilem, pituitamq; & superne, & inferne propolis, non uideo sane, cur acoro in omnibus suis facultatibus tam facile comparari possit. Planta Græcis & ægypti ac etiam hæretæ vocata: Latinis Afarum, & Nardum sylvestre appellatur; Arabibus, Afaron; Itali Afaro, & Bacchara Germanis, Hæfel uerz; Hispanis, Afara bacchara; Callis, Cabarct.

Afariæ con lulara.

Afariæ vi tes.

Afari vires e Galeno

Nomia.

30 Hæc uerba ut in Ruelio inuenimus, ita reliquimus. Sed admodum esse leuorem diximus, ea non legi in Græcis nostris codicibus, neque à Serapione referri. quod argumento est illa Dioscoridis accrescisse. Suspicione accipere, uel potius ita esse confirmare potest Oribasilus, qui Dioscoridem transcripsit, & hæc uerba non habet. Sunt tamen Græcè sic scripta: ἡ δὲ κάρυον ἴσχυρος ἐστὶν, ἡ δὲ ἄσπερον. Id est. Habens cauliculos angulosos, subasperos, raros.

10 Hæc uerba ut in Ruelio inuenimus, ita reliquimus. Sed admodum esse leuorem diximus, ea non legi in Græcis nostris codicibus, neque à Serapione referri. quod argumento est illa Dioscoridis accrescisse. Suspicione accipere, uel potius ita esse confirmare potest Oribasilus, qui Dioscoridem transcripsit, & hæc uerba non habet. Sunt tamen Græcè sic scripta: ἡ δὲ κάρυον ἴσχυρος ἐστὶν, ἡ δὲ ἄσπερον. Id est. Habens cauliculos angulosos, subasperos, raros.

PHV. CAP. X.

40 PHu, quod & aliqui syluestrem nardum appellant, nascitur in Ponto: folia olusatru, aut elaphobosci: caule cubitali, aut altiore, leui, cauo, molli, in purpuram uergente, geniculis intercepto: floribus narcisso proximis, maioribus, bthencioribus, & ex albicantem purpureis: radice superius ad digitum notis crassitudine, ex obliquo e uilloso in nigri veratri, aut iunci odorati modum; capillamentis inuicem contextis, flauescens, odoratis, cum quadam odoris grauitate nardum emulantis. Excalfacit: urinam mouet, si sicca potui dret. Decoctum eadem prætare potest, ad lateris etiam dolorem efficacis: menses cit, antiodos infertur. Adulteratur radice rufi admitta. Sed maleficium deprehenditur, quoniam hæc dura est, & fraganti contrumax, sine ulla odoris gratia.

a Memm ut deo. h. i. in medio canum.

b Oris. n. leg. nec uili ex. n. p.

c Oris. non legit uilloso sed: ἡ δὲ ἄσπερον ἴσχυρος ἐστὶν. i. subargatas radices habet. d Oia exemp. e xpi. s. tantum habent. Phu maris

50 PHu trium habetur generum. Maius, minus, & exiguum. Maius folio est Scabioso, maiori tamen, nec tot festionibus diuiso, caule cubitali aut altiore, leui, cauo, molli, in purpuram uergente, geniculis intercepto, in cuius summitate florida extat umbella, foliulis in purpuram albicantibus. Radicem habet minimi digiti crassitudine agnatis ex obliquo multis prodeuntibus Iridis Acoriæ modo, capillamentisq; inuicem contextis, flauescens, odoratis, quadam cum odoris grauitate Nardum emulantis. Nascitur in montibus, uliginoso solo. ac etiam in campis, unde hoc tempore in hortos & uiridaria transfertur. Minus omnibus cognitum folijs est Fraxini uel Sorbi, leuibus, nigricantibus, humi accubantibus. Caulis est umbellam gerit, ut maius; sed magis habetur exiguum in omnibus suis partibus. Radices habet numerosas, albicantes, inuicem complicatas. Succisa uocatur: emulans, odore cum quadam grauitate inuicem, Nardi modum. Nascitur humido solo. Exiguum, folio est maioris effigie, sed admodum paruo, caule anguloso, dodrantali, in cuius summitate umbella exiguat. Colore, ut in alijs generibus dictum est. Radix illi parua, albicans, e qua numerosa orientur capillamenta inuicem odoris. Nascitur in montibus, aqoso solo, & in pratis palustribus. Hanc non desunt qui putent Nardum esse montanum, sed decipiuntur. Leguntur in Autumno omnium radices. Ceterum non possunt non fieri, eos omnes bene sentire, qui maiorem Valeriana nam sit uocant, legitimum esse Phu asserunt. Quippe radices primum forma, odore, colore, ac ceteris in uniuersum notis ab ijs, quæ sibi Phu ipsam adscibat, haud quaquam recedunt. Inducunt idem & folia, & caules; illa enim olusatru non sunt dissimilata: uero adolefcent cubitali mensura proceriores, leues, inanes, molles, geniculati, & in purpuram uergentes. Flores tamen obtare uidentur, qui in Phu lilij, uel narcissi effigiem præ se ferunt, non autem umbella, uel nucifarij speciem, ut in maiori Valeriana uidentur: quanquam folioli per se omnes, qui umbellam conficiunt, forma narcissos referant, sed in purpuram albicantes. Quo fit, ut cum Ruelio existimandum putauerim, hæc de floribus uerba esse à scriptoribus in Dioscoride deprauata. Namque uidetur nostras Valeriana, omnibus tum notis, tum qualitatibus adeo cum Phu conuenire, ut re uera diciposite, non aliâ, quam ipsam Phu ad unguem referre. Esti non desunt (ut audio) qui profecturam Phu alteram a Valeriana se inuenisse, quod floribus narcissi proueniat. At quia id pro certo compertum non habeo, & quia non desunt, qui tanta fabulenter, non est, quod hæc in re certi affirmare possim. Omnia genera, odore commendantur: proinde ex uestigijs quidam interponunt. Præstat Phu ad uentis, foran uetus, ex uino potum, & aduersus pestilentiam non modo haustum, sed etiam olusatum Vales ad stranguriam eius decoctum potum. Datur quoque utiliter anbelosis, & tussiensibus, præsertim si co-

Phu minus

Phu exigua.

60 PHu trium habetur generum. Maius, minus, & exiguum. Maius folio est Scabioso, maiori tamen, nec tot festionibus diuiso, caule cubitali aut altiore, leui, cauo, molli, in purpuram uergente, geniculis intercepto, in cuius summitate florida extat umbella, foliulis in purpuram albicantibus. Radicem habet minimi digiti crassitudine agnatis ex obliquo multis prodeuntibus Iridis Acoriæ modo, capillamentisq; inuicem contextis, flauescens, odoratis, quadam cum odoris grauitate Nardum emulantis. Nascitur in montibus, uliginoso solo. ac etiam in campis, unde hoc tempore in hortos & uiridaria transfertur. Minus omnibus cognitum folijs est Fraxini uel Sorbi, leuibus, nigricantibus, humi accubantibus. Caulis est umbellam gerit, ut maius; sed magis habetur exiguum in omnibus suis partibus. Radices habet numerosas, albicantes, inuicem complicatas. Succisa uocatur: emulans, odore cum quadam grauitate inuicem, Nardi modum. Nascitur humido solo. Exiguum, folio est maioris effigie, sed admodum paruo, caule anguloso, dodrantali, in cuius summitate umbella exiguat. Colore, ut in alijs generibus dictum est. Radix illi parua, albicans, e qua numerosa orientur capillamenta inuicem odoris. Nascitur in montibus, aqoso solo, & in pratis palustribus. Hanc non desunt qui putent Nardum esse montanum, sed decipiuntur. Leguntur in Autumno omnium radices. Ceterum non possunt non fieri, eos omnes bene sentire, qui maiorem Valeriana nam sit uocant, legitimum esse Phu asserunt. Quippe radices primum forma, odore, colore, ac ceteris in uniuersum notis ab ijs, quæ sibi Phu ipsam adscibat, haud quaquam recedunt. Inducunt idem & folia, & caules; illa enim olusatru non sunt dissimilata: uero adolefcent cubitali mensura proceriores, leues, inanes, molles, geniculati, & in purpuram uergentes. Flores tamen obtare uidentur, qui in Phu lilij, uel narcissi effigiem præ se ferunt, non autem umbella, uel nucifarij speciem, ut in maiori Valeriana uidentur: quanquam folioli per se omnes, qui umbellam conficiunt, forma narcissos referant, sed in purpuram albicantes. Quo fit, ut cum Ruelio existimandum putauerim, hæc de floribus uerba esse à scriptoribus in Dioscoride deprauata. Namque uidetur nostras Valeriana, omnibus tum notis, tum qualitatibus adeo cum Phu conuenire, ut re uera diciposite, non aliâ, quam ipsam Phu ad unguem referre. Esti non desunt (ut audio) qui profecturam Phu alteram a Valeriana se inuenisse, quod floribus narcissi proueniat. At quia id pro certo compertum non habeo, & quia non desunt, qui tanta fabulenter, non est, quod hæc in re certi affirmare possim. Omnia genera, odore commendantur: proinde ex uestigijs quidam interponunt. Præstat Phu ad uentis, foran uetus, ex uino potum, & aduersus pestilentiam non modo haustum, sed etiam olusatum Vales ad stranguriam eius decoctum potum. Datur quoque utiliter anbelosis, & tussiensibus, præsertim si co-

C a quatur

Phu vires ex
Galeno.

Carpesij con-
sideratio.

quatur cum dulci radice, & vis paffis, & semine anifi. Deuorata radix flatus pellit. Totaplanta vircus una cum radicibus
contufa, & capiti dolenti illita, dolores, & punitiones mulcet. Facit & ad oculorum vitia; vbi albo uino decoquatur. Et de-
inde uinum in oculis infunditur. Additur in potionibus vulnerum intrinfecorum magno inuameto. Phu (ut scriptum reliquit
Gal. lib. v. 11. simp. med.) odoratum quodammodo est. Huius herba radix nardo viribus similis, sed tamen ad pleraq; inferior.
Prima plus mouet, quam aut Indica, aut Syriaca nardus; similiter autem ut Celtica. Similis Phu asserit ipse Gal. esse Carpesij,
cuius cum nullibi meminerit Dioscorides, ut recte sciri possit quidnam senioribus Gracis fuerit Carpesium, in primis Galeni
& Rhomoni eius vires & formam describit: is enim lib. vii. simp. med. sic habet. CARPESIUM simile est uocato Phu, non gustu
autem, sed & facultate. Sed plus habet tenuitatis: proinde magis eo etiam viscerum obstructions extergit, & vrinam mo-
uet, renemq; calculus degravatos expurgat. Non tamen catenus tenuium est partium, ut liceat loco cinnamomi, si non ad ma-
ximum sit, usurpare, sicuti faciebat Quintus. Prastantius est Carpesium ponticum laertio: non tamen vel ipsum cinnamomi viri-
bus vicinum est, imo non paruo deterius optima casta. Nuncupatur vtrunque a montibus quibusdam Pamphiliis, in quibus
nascitur. Ingenij eius proventus est in Syria. Et primo libro de antidotis inquit. Quintus (ut aient) quoties cinnamomum
deerat, Carpesium, ut quod viribus nihil ab optima casta differret, in theriaca compositione imponebat. Ego idcirco eius pluri-
mum mecum attuli ex ea peregrinatione, qua orientis prouincias atq; diligenterq; repositum nunc usq; multum seruo: quod
odorem cinnamomi & saporis, si non qualem prius habebat, certe nondum exoletum retinet. Est autem Carpesium her-
ba Phu

ba phv appellato genere similis, ualentior tamen, atque odoratum quiddam spirans. Plurimum hoc in Sida Pamphilia nascitur, emiturq; propterea illic uilissimo pretio. Quocirca si quis nostrum illuc accesserit, Carpesij plurimum emat, cum id sibi longo tempore duraturum nouerit. Tenuia autem sunt sarmenta, cinnamomi uirgulis similia. Eius duo reperientur genera, unum quod laertium; alterum, quod ponticum cognominatur, à monte, in quo nascuntur, utraque nomen adepta, sed ponticum melius est. Quod cum eius non parum haberem, permultis medicamentis admiscui, in quibus phv uocata imponi debuerat. Est enim Carpesium phv simile, ualentius tamen, & in quo (ut dixi) nonnihil odoratis qualitatibus odoraturq; sentitur. haftenus Galenus. Verum quid hac tempestate sit Carpesium, arduum sanè fuerit explicare & mihi, & ceteris materiae medicae scriptoribus. Tame si Hermolaus, Ruellius, Fuchsius, ac etiam Monachi Mesuem exponentes pro certo exploratum habeant, Auicenna, Serapionis, & A. Nary autoritatibus innixi, fructus piperi similes, qui uulgo Cubebs uocatur, legimus esse carpesium. Siquidem Serapio quod Galeno carpesium uocatur, sub cubeba nomine ipsius Caleni testimonio sic describit. Cubebe est medicina facultate, & sapore Phv non absimilis. quauis longè tenuior. quare obstructions totius corporis aperit, urinam ciet, & calculos renum pellit. In hac ferè sententia uersatur & Auicenna cubebas carpesium appellans: quemadmodum & A. Quarinus, qui Mauritanorum nomina secutus, in quibusdam medicamentis Carpesium imponit, quod a barbaris *κυσίνας* uocari ait. Quibus auctoritatibus luce clarius patet, quòd Galeni carpesium, & Arabum cubeba uulgo ex parte differit. Verum tamen istud animaduertendum est, quòd eos in errore uersari existentem, qui credantur Hermo-

Quorundam
epitao.

Laus, Ruellius, & Fuchsius vulgares seolastriorum cubebas illas referre, de quibus scripsere Serapio, Auienna, & Actuarius. quandoquidem qui dixerit cubebas plantae fructum, vel semen esse, eorum reperio neminem: nec minus probari posse patem, id vsquam dixisse Galenum. qui carpesium describit his verbis. *καρπὸν δὲ ἐστὶ τὰ κάρπον, ὅθεν ἔρχεται τὰ ἐκείνου φάρμακον.* hoc est. Sunt autem tenuia sarmenta, cinnamomi virgulis similia. ipsiusque Phu & odore, & facultatibus adsimilar. Quapropter cum tantum Phu radices in usum medicum veniant, facile dici potest, carpesium Galeno potius radicem esse sarmenta, quam caulium: & praecipue cum afferat diu asseruari posse, quandoquidem solidiores sunt radices, quam caules, qui facile in omni herbarum genere flaccescunt, & perent. Praeterea cum Galenus alias cinnamomi virgulta ellebori radicibus comparauerit, hic mirum videri non debet, quod idem contra sarmentosas carpesii radices cinnamomi virgulis similes fecerit. Adde etiam, quod in plantis non solum caules sarmentosi, verum etiam radices plures sarmentosae Dioscoridi appellantur. Quo fit, ut crediderim Fuchsum in suis Paradoxis immerito impugnasse Leonicum. Ad haec gustantibus nobis vulgares officinarum cubebas, nullum prorsus Phu saporem deprehendimus. Quod manifeste indicat vulgares cubebas, nec Arabum cubebas esse, nec Galeni carpesium. Ob id igitur, ubi apud Graecos carpesium medicamentis admissum reperitur, & cubeba apud Mauros, plus eorum vice, cum sit carpesio in omnibus persimile, vel castia, potius quam cubeba vulgaris vsus, erunt subicienda. Iacobus Sylvius inter recentiores appropinque doctus, quanquam nouit cubebas nostras carpesium non esse; non tamen animaduertit, nec etiam Serapionis, aliorumque, Arabum esse cubebas. Aberravit in cubebiarum historia

etiam Serapio. quippe quicquid Dioscorides de rufo scriptum reliquit, is cubebis perperam reddidit. Cuius autem stirpis fructus vulgares *CUBEBÆ* sint, quod affirmare possum non habeo, cum ex orientali plaga nobis peregrinis afferantur. Estis dixerim odoratas esse baccas, recemantibus coherentes, Corymborum hederæ modo, qui gustus præter odoris gratiam, acrimoniæ & amaroris tantillum rediungunt. Quibus constat, quod ex calcifacere valcat teris ordinis initio, & siccat in fine eius. Quamobrem languentem ex pituita ventriculum, vel etiam ex flatu roborant: pectus à lentis crassiss, humoribus expurgant. Lienem inuicem, status discutunt, & frigidis vteri affectibus auxiliantur. Diu cum melle masticæ, putant à capite trahunt, & cerebrum roborant. Quod eod. Græcis omnibus, aliquibus etiam *απερ* vocat dicitur: Latinit. *Phu*, & *ψευδης Ναρδus*: *Arabijs*, *Ficitalis*, *Valeriana*: Germanis, *Baldrian*: Hispanis, *herza benedicta*: Gallis, *Valeriane*: Boemis *Ropynyk*.

Cubebarum vulgaris con-
fictatio.

Nominis.

Med. Cap. 70.

MALABATHRVM.

CAP. XI.

Malabathrum arbitrantur aliqui esse Indici nardi folium, falsi quadam odoris cognitione: per multa enim nardum olens, quemadmodum phu, asarum, miris. Secus autem res se habet, nãque Malabathrum folium sui generis est, quod Indice gignunt paludes, lentis palustris modo innatas aquis. sine radice. Id collectum ftatum lino tranfuitur, & siccatũ reconditur, & siccatũ ficcatũ estio feratur recens, ex candido nigricans, integrum, nec fragile, odore caput feriens, quod diu in sua vi odore permaneat, & nardum sapore imitetur, nullo falsi gustu. Infirnum uero, & minutim cõtusum, præsertim si cariofum virus odit, uitiofum est. Eisdem nardo sortitur uires: sed efficacius omnia præstat. Viri nam uehementius ciet, ac stomacho magis prodest Malabathri uis. Lippitudinibus, in inflammationibus, que tritum, & in uino feruacifaculo commode illinitur. Subditum linguæ, oris halitum, & fauiatatem commendat. Vestium quoque odorem interpositum feruat, & ab erofione tuetur.

Oribasius nõ
legit includi.

Malabathrum, quod plerique folium Indicum vocant, qui hæc anate uiderit, habeo neminem, nascitur (ut Dioscorides inquit) in India palustribus tantum locis, aquis absque radice innatas, lenticula aquaticæ modo. Sed nec inde amplius ad nos aduehitur, quod fortasse indigenarum culpa perierit in India, quemadmodum & balsamum in Syria. Etenim Dioscorides refert, Malabathrum non renasci, nisi siccatũ æstiuo seruore aquis, humus aridis fruticibus peruratur. Quod cum tandem forte non sit à natura factum, uel potius sit ab indigenis omiffum ob eorum negligentiam, facile potest eue-
nire potuit, ut Malabathri genus omnino deperditum sit. Plinius lib. xli. cap. xxvi. duorum meminit generum, quorum alterum arboris cistam Syriacæ folium esse ait, his uerbis. Dat & Malabathrum Syria, arborem folia conuoluta, arido colore, re, ex quo exprimitur oleum ad uingenta. Fertilior est eiusdem Ægyptus; laudatius tamen India uenit. In paludibus ibi gigni tradunt lentis modo, odoratis croco, nigricans, scabrumq, quoddam falsi gustu. Minus probatur candidum. Celerimè in uetuflate sentit. Sapor eius nardo similis esse debet sub lingua. Odor uerò in uino subferuacifacit antecedit alios. hæc uis Plinius. Qui tamen præter Dioscoridis sententiam præstantiam Malabathri duxit, quod falsum est, nõ quod insulsum. Sed non desunt recentiores rei plantariæ professores, qui sibi persuadent alia quoque haberi folii genera præter Indicum Malabathrum, Galeni primum testimonio freti, quod is uno, & eodem medicamento Malabathri, & foliati uingenti memine-
rit cum in libro de comp. med. secundam locos, tum de sanitate tuenda. Deinde, quod apud Iureconsultos trium foliorum fiat mentio, lib. Digestorum trigesimo nono, Titulo quarto de publicanis, & uel frigidibus. Ego uerò longe aliter rem hæc se habere crediderim, quod quantum uiderim legerimq, non scripserint, trafluærimq; Dioscorides, & Galenus nisi de uno tantum folio, nempe de Malabathri, nec ullum inueniatur autor, qui de pluribus scripserit inter Græcos. Id quod affirmat nunc tantum folium fuisse apud antiquos. Nec obstat quod Galenus Malabathri & foliati uingenti meminerit in uno, & eodem medicamento, quemadmodum Nardini, & spicati. Siquidem mihi quidem perpetuo persuasi Malabathrum apud Galenum nõ differre a foliato, quod Folium, & Malabathrum diuersa sint medicamenta, sed quod diuersa fuerit parandi eius modi inuen-
torum ratio, alterum foliatum, alterum Malabathrinum uocari. Antiquitas, differantia tantum causa. Quemadmodum eadem de causa alterum Sampsuchionem, alterum Amarcinum appellat Dioscorides, quem tamen nil aliud sit Sampsuchionem quam Amarcum. At qui illis uenia danda est, quod primis in uiridaris detenti, ad intima, & secreta Galeni loca nõ penetrauerunt. Idem quoque sentio de spicato, & Nardino, apud Galenum, cum nihil à Spica differat Nardus. Nec aliter, meæ quidem sententia, res se habere potest. Namque si Malabathrum, & Folium, Spica, & Nardus diuersæ essent plantæ, hæc dubiũ est, quia Galenus ambarum meminit in libro de simp. med. facultatibus. Id quod etiã non pretermiffio Dioscorides. Quan-
tum uerò ad Iureconsultorum assortitatem attinet, negauerim ego nunquam trium foliorum ibi fieri mentionem, nempe Malabathri Barbarici, & Pentaspheri. Atqui non tamen affirmauerim titulo illi Digestorum esse credendum, quod plerumque ibi fateat mendis. Nam Cassianem (ita ibi legitur) Thuriarum, Aroma Indicum, Alchafusa, Sargolla, Omerabicum, Carpa-
sium, opus Bussicum, Ferrum Indicum, Folium Pentasphericum de quo nullus antiquorum meminit, & alia non nulla, que ibi deprauate leguntur, & legi debebant, Cancamum, Thymiana, Ammoniacum, Agallochum, Sarcocolla, Gummi Arabicum, Carpesium, opus Ilysinum, Ebenum Indicum, affirmant quidem nihil solidi, ueriq; de folio Pentaspheri ibi haberi: quin etiã nec fortasse de barbarico, de quibus nihil apud Theophrastum, Dioscoride, Galenum, Plinium posteritatis memorie tradidit est. Caterum demus non hæc tria spicati folia apud Iureconsultos, & cõcedamus hæc omnia olim composita ad nos merci-
moniorum Negotiatorum, probantur ne ob id, qui tria faciũ foliorum genera, tria illa apud Iureconsultos genere, aut specie inter se differret. Mimime genium, sed cognomine tantum dicant oportet, à regionibus in quibus prouenit folium, aut à folio-
rum latitudine, angustia, sibi comparato. Quemadmodum enim cognomine tantum à locis, imposto differunt Rha Indici & Rhabarbaro, Cõstium Indici ab Arabico, & Syriaco, Iris Ilyrica à Macedonica, & Africana, Indica Nardus à Syriaca, Amomum Armeniacum, à Medico, Crocum Coryceũ à Lycio & Cyrenico, Styx Cabalates à Pissidica, & Cilicia. Thura medicamenta ab alijs. eadem profecto ratione tenendum est Folium Barbaricum, à Malabathri Indico, cognomine tantum differre. Cum enim scribat Strabo lib. uigesimo quarto suo Geographiæ et cõmune in aromatum & plantarum genere oriri in Arabia & Aethiopia, sub qua Barbariam Geographi ponunt, que in India Australi prouenit, nihil sanè uetat, quin in Bar-
baria Malabathrum quoque nascatur. Et præsertim cum scribat Arrianus antiquissimus auor se magnam Malabathri co-
piam, reperisse in quibusdam Rubri maris insulis, quarum oras, & littora legebat. Sed iam ad pentasphericum uerũ, quod non Pentasphericum legi debere censo, sed potius Hadrosphericum, aut microsphericum, aut microphericum. Siquid Plinius de
C 4 Nardi

Malabathri
consideratio.

Non Penta-
spherum sed
Hadrospheri-
cũ aut Micio-
spherum le-
gendũ in ff.

num consulantur, o factum exlentia, deterioris dignonem impediunt. Est etiam montanum, cras- sum, pumilum fuluefcens, admodum. Tertium a Molybdico, perquam suauiter olet, & fruticosum, pati- cis intercedentibus geniculis. Quartum fungosum, candidans, aspectu tuberolom, vile, ac fra- gibile, magnam habens radicem, que cassiam plane repræsentat. Quintum genus odore nares feriens, subrufum, & cortice fulvæ cassiæ simile, tangenti firmum, minus nervosum densa radice firmatum. His, quæ thuris, cassiæ myrti, aut amomi odorem spirant, minus suavitatis inest. Deligito scabrum, al- bum, rugosum. Sicut et lauce, & lignosum circa radicem, vrinutile, reicito. Est etiamnum simile aliud, cui pseudo-cinnamomum cognomen est, vile, inualidi odoris, solurumque vrium. Vocatur etiam zing-iber, cum tamen sit xylocinnamomum, præbens quandam cinnamomi faciem. Est autem lignosum cinnamomum, sarmenta h longioribus, que ferens, odore longè cinnamomo inferiore.

20 Sunt qui xylocinnamomum a cinnamomo genere differre dicant, quod a natura eius abhorreat. Cinnamomum omne excafcit, emollit, & concoquit. vrinam cicuti, tamen menses, quam partus potum, aut ex myrrha impositum pellit contra bestiasque virus ciacuatur, venenaque conuenit: caliginè: pupillis oculorum obuerfantem disicuit: crastinum extenuat: lentiginès, & vitia curis in facie ex melle illitum dertegit: contra tusces, defuxiones, aquam subter cutem sulam, renum vitia, & vrinæ difficulta-rem efficacit. Vnguentis pretiosis inseri solet. Et in summa, magai ad omnia vsus. Tritum vino excipi- tur, umbræque siccatum, quo diutius educt. reconditur.

† Addunt Meum exem & Drag. *ἡ δὲ ἀγρὸν ἀνοσμητὸν καὶ ἀκατὰ τὸν ὄσμον ἐστὶν ἀκατὰ γυμνῶν. ἡ δὲ ἀγρὸν ἀνοσμητὸν καὶ ἀκατὰ τὸν ὄσμον ἐστὶν ἀκατὰ γυμνῶν.*

20 **N**atura omnium rerum parens in hoc terrarum orbe quadam stirpium genera adeo in exorabilia procreauit, vt ne quæ plurimis omnium delicias, blanditis, officijs, obsequijsque ea apud nos quæpiam retinere poterit. Siquidem stirpes ipsa vniuersæ coactæ in hortis, viridarijsq; mitioribus, Italia locis, cetera Tempe, omni amenitate referis, quemadmodum alpi- ni homines delicias vrbium, & maiestatem asperantibus moribus omnino neglectis, non alibi; quam in suis maza- ribus hilariter, ac iucunde vivere possint: ita & ipsa relicta cali clementia, hortorumq; amenitate, spreto item fontium oble- fiamto, omniumq; urbanarum ac familiarum stirpium consortio in deserta, solitudinesq; suas a quibus primam duxerunt originem: se tandem receperit. tantum patriæ, natalisq; soli amor in rerum natura potest. In quarum genere Cassia conueni- enda venit: qua tametsi in maiore illa Rymana gentis fortuna multis ac varijs hortorum locis confita habebatur: nullibi tamen hæc ætate (quod nouerim) in Italia, ne in tota dicam Europa, inuenitur. Sed hæc de Cassia dixisse uolumus simplicium medicamentorum persissimos fecuti, qui (ut eorum testantur uolumina) nihil inuicem differre censent, Cassiam, que in arbo- rum genere Dioscoridi, & Galeno recensetur, & eam, que antiquis inter coronarias numeratur herbas, quæq; olim passim circa apum aluearia seruebatur in Italia, quod ea maxime apes delefcantur, & in hortis, & viridarijs coronis maxime expe- titia. Verum enitumero longe aliter hæc res intelligi postulat, quod aliam repererim fuisse Cassiam (ut Dioscoridis inquit) id felici Arabia aliam ex arbore (auctore Theophrasto) iuicis magnitudine, ab hac longè diuersam, quam apibus, & coronis serobat antiquas, quandoquidem fuerit hæc herba, illa uero arbor: præsertim cum nullus (quod sciam) extet auctor, qui posteritatis memoria mandauerit, Cassiam adeo copiosam in Romanorum triumphis ex Arabia conubi solitam, vt inde vulgares facta, vrbique passim & reperiretur, & sereretur ab omnibus. Quod si forte enuissit, nunquam tamen mihi persuaserim, quod Galenus hæc in scientia & facultate omnium diligentissimus, & qui Roma diu uitam dedit, Itali- cæ Cassiæ historiam silentio inuoluisset. Plinius lib. x. cap. ix. nonnullas memorans herbas, quorum folia odoris gratia in usum coronarum uenerant, inquit. Ergo in coronamenta folia uenerunt melibron, spiron, trigonon, cneoron, quod cassiam Higinus uocat. Id quod ante ipsam palam fecerat Virgilius Cassiam inter coronarias herbas recolens in Bucolicis ecloga v. his uerbis,

Tum cassia, atque alijs interuenis palamibus herbis,
Mollia luteola pingit uacina caltha.
Fix humiles apibus cassias, roremq; ministrat.
Nec circum cassia uirides, & olentia latè
Serpylla, & grauitur spirantis copia thymbre
Floreat, irriguamq; bibat uiolaria fontem.

Et in Georgicis lib. 11.
Item Georgicorum lib. 11. 11.

Hec Maro. Quibus palam est Cassiam coronariam, & qua tantopere delefcantur apes, herbam, non arborem fuisse. Quod etiam testatur Plinius libro superius citato cap. xii. his uerbis. Tertium hortis coronariensiq; maxime aluearia, & apes con- ueniunt, res præcipuis quæbus, & compendijq; cùm sunt. Harum ergo causis oportet serere thymum, apialtrum, rosam, violas, lilium, cyrtiam: fabam, erulium, cantiam, papauer, conyzam, cassiam, melitolum, meliophyllum (lego myriophyllum) cerinthem. Hæc tenet Plinius. His itaque rationibus, auctorumq; ueterum testimonij inuicem Theodorum cneoron Theophrastu- sto cassiam appellat. Quamobrem potius fuerit credendum, cneoron Græcis uocatum antiquis coronariis fuisse Cassiam apibus gratissimam, quam eam, que in India & felici Arabia provenit, cinnamomo persimilis, odoramentis & antidotis expe-tita, & qua per longas ætates cinnamomum uice usifunt medici. Neque tamen propterea opinionis nostræ refragari putamus Columellam libro 11. cap. v. 111. de re rustica, ubi ita scriptum reliquit Indam & Arabiam pretiosis odoribus illus- trem haberi, sed nec nostram ciuitatem prædictis egere stirpibus; quippe cum pluribus locis uerbisiam cassiam frondentem conspicimus, iam thuream plantam, florescentem; hortos myrrha & croco. Nam quantum conce dit Columella, cassiam ex Arabia allatam uerbis illustrande gratia Roma suo tempore conspicuam fuisse in hortis procerum & imperatorum: haec ta- men non prohibet, quin cassia, quam prope apum aluearia passim seuit antiquas, alia fuerit planta: præsertim cum hæc inter herbas coronarias, illa uero inter arbore odoratas recensetur. CNEORON autem describit Theophrastus li. vi. cap. 11. de plantarum historia, his uerbis. Cneori duo genera, aliud enim candidum, aliud nigrum. Candido folium cutaneum, ob- longum, figura quasi oleagineum nigro quæ tamariscis (sunt qui legant uisum i. Myrto) carnosum. Candidum magis fe- humi spargit, id odoratumq; est; nigrum odore caret. Radix ambobus, que altè descendit, grandis amiq; permulti, crassiq; (ser- colis) ab ipsa protinus tellure, ex paulo superius sparsis, leni admodum constant. Quamobrem hęc ad colligendam ineni- modo utitur. Germinatq; florentq; post æquinoctium autumnum, & multum denique temporis florent. Hæc Theophrastus. Sed quoniam plantæ oriuntur in Italia, uel aliunde eo afferantur, quæ Cneoron referant, quid heri referam sanè non habeo.

20 **F**alucinatur profecto Arguillarius, quippe qui nulla dubitatione sibi persuadet Laudulam uulgo uocatam Cneoron esse alium, Nigrum uero Rosmarinum coronarium. Nam præter id quod Rosmarinum & Laudulam tantum inter se habent con- gnato-

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

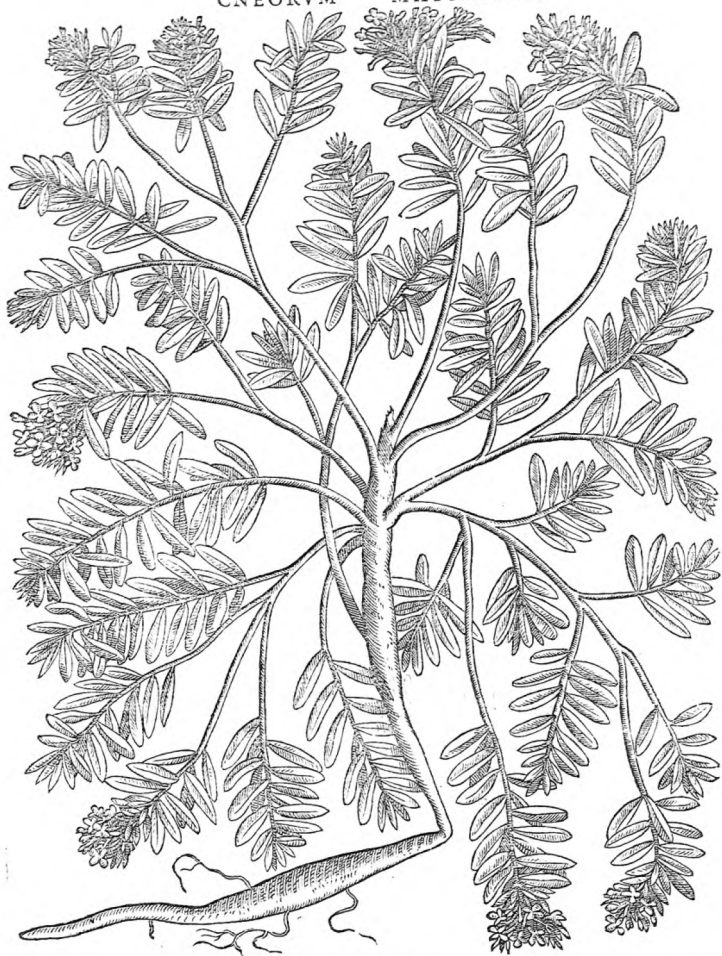
e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

e Meum. & Drag. & Antiquas codex. & Antiquas. & Antiquas.

gnationis quantum Laurus & Ilex, quod apertissime eius errorem accusat: sunt & alia nota quae illi omnino repugnant. Si-
quidem Cneorum vtrunq; (ut Theophrastus testis est) floret tantum post aequinoctium Autumni. Atqui Rosmarinum bis
in anno flore scimus; nempe post aequinoctium vernum, & ante aequinoctium Autumni. Lauendula vero estate tantum. Pre-
terea Theophrasto vtrique Cneoro radix est grandis & alte descendens. Id quod nec in Lauendula nec in Rosmarino quippiam
vidit unquam, cum haec per summa ferè ceterum mediocres radices sua dant, & ob id frigoris impatientes planta. Adhuc Cneo
vritriusque rami flexiles lentique habentur, colligandis aliarum plantarum fasciculis apti; sed cum Rosmarini rami tales non
sunt, nec etiam Lauendula, cadit perisq; Anguillarij sententia. Praeter id Cneorum nigrum nullo esse odore scribit Theopha-
stus. Siquidem non dicitur, ut legit Anguillarius, sed dicitur cum Gaza & Plinio legendum est, qui alium tantum Cneo-
rum ex Theophrasto odoratum habet; id quod ipsa Theophrasti lectio manifestè indicat, quae sic habet: *δὲ κνέουρος δὲ ἐστὶν ὁ
δὲ καλεῖται κνέουρος. Non ἰδὲ μὴ καὶ δὲ κνέουρος, ut perperam legit Anguillarius. ea enim aduerlatina est oratio, nec ullo
pacto nocem dicitur. Non ἰδὲ μὴ καὶ δὲ κνέουρος, ut perperam legit Anguillarius. ea enim aduerlatina est oratio, nec ullo
pacto nocem dicitur. Non ἰδὲ μὴ καὶ δὲ κνέουρος, ut perperam legit Anguillarius. ea enim aduerlatina est oratio, nec ullo
pacto nocem dicitur. Non ἰδὲ μὴ καὶ δὲ κνέουρος, ut perperam legit Anguillarius. ea enim aduerlatina est oratio, nec ullo
pacto nocem dicitur.* Puerilis enim esset oratio, non grauisimi auctoris Theophrasti, si locus hic Anguil-
larij modo legeretur. Sed admodum quidem miror, quod haec nouerit Anguillarius, cum tamen is plus Graecae (ut au-
dio) quam Latinae linguae profectorem se dicat. Postremo de Coronario Rosmarino scribens Dioscorides, nihil ibi Cneori me-
minit, quem tamen totam legisse Theophrastum non ambigo. Aberrant etiam qui contendunt Theophrasti Cneorum Cha-
malacam esse vel Thymalacam, ut in Epistolis nostris satis superque à nobis comprobatum est. Inuenimus nos hoc anno in
Bœniæ

Cneori nomi-
ter reperit cō-
sideratio.

Boemis fyluis plantam, cuius hic imaginem damus, quae omnibus suis partibus Cneorum candidum refert, siquidem aut nemum illi folium est, & oblongum; rami flexiles, ac lenti, multi: surculosique, ab ipsa protinus tellure, aut paulo superius emergentes, & humi fere diffidentes. Flores illi sunt in surculorum cacuminibus purpurei, odorati reflexi odorem referent; radice nititur albe descendente non tenui; quae nota albo Cneoro bellè correspondet. Atqui floret hæc quantum viderim) verno tempore, verum nec ab hæc tantum repugnantem notam adducar, ut credam hæc plantam Cneorum, aut eius speciem esse. & præsertim cum a rusticis intelligam, florere etiam Autumnum. Approximus hic eius imaginem; & eius historiam descripsimus, non tam tuenda opinio nostræ causæ, quam ut ceteri rei plantaria perire de hac planta suum quoque iudicium ferant. Nam ubi & Theophrastus Cneorum ipsum esse negauerint, erit mihi satis, superque satisfactum, si Matthioli Cneorum ipsum appellauerint. Sed iam ad Cassiam odoratam redeamus. ob cuius cognitionem postmodum factum est, ut recentioribus medicis, in ea reciperanda, inuestigandaque multum negotii accesserit. Næque alienum tum medicis, tum plebsarii (est plures iam respiciant) odorata Cassia loco quædam incognita arboris segmenta, nec odore, nec viribus præsertim Cassia semper cadeserunt. Verumtamen postquam nonnulli ætatis nostræ doctissimi viri, stuprum historiam diligenter examinauerunt, detecta fraudes, mercatores ex. Alex. Andria rærimonia Venetias comportantes: cum suum imposturam prebentiam cererent, a negotio desciscentes in aliud nouum Cassie genus segmenta illa commutarunt. Quæ sane præter odorem, pariterque saporem, quibus ferè penitus exoleta sentitur, Cassia a Dioscoride descripta admodum habetur consimilis. Quapropter nec eos errasse crediderim, qui dicunt, hanc Dioscoridis pseudocassiam esse. quippe & crasso cortice constat, & in eius cauitate lignosa etiam visitur materies: paululumque est odorata, minimeque acris. Nonnulli hæc non contenti, quædam vocati cinnamomi fragnina Cassia uice usurpant: quæ cum nullo odore, saporeque commendatur, potius quæcum, vel solum, quam Cassiam referunt. Cæterum, ut dicam quid ego sentio, si quis fistulam, quam Cinnamomum perperam appellamus, & vulgo Cannella, Cassie generibus rectè comparauerit, facile mouerit vulgaris usus cinnamomum legitimam Cassiam proculdubio referre. quoniam diligenter inquisitis, iudicij; trinita examinaturus huiusmodi cinnamomi ingentem copiam, quæ magnis lacis Venetis in mercatorum repositorijs affertur, nimirum omnia illa Cassia genera, quæ a Dioscoride descriptur, facile sese offerent, quandoquidem mercatores (ut semper assolent) ad expediendas deteriores merces bonarum lenocinor, quas illis admiscunt, pro uirili utuntur. Galenus itaque libro primo de anti. totis multa Cassia genera rececit, ubi sanè Dioscoridem secutus, eam ceteris præferre fatetur, quæ rægi cognomine dicitur, hæcque affertit cinnamomum uique adò emulari, ut essent, qui suo ævo eam cinnamomi loco uenderent. Quo fit, ut admirari non liceat, si hodie quoque tot annis hæc deducta, protrahatque consuetudine, obique Cassia pro cinnamomo uenundetur. Nec quidem longè aberraret, si modo optimam seligerent: quandoquidem Galenus eodem loco palam prodit Cassiam sapenzero in cinnamomum transmutari, fateturque se iam uidisse eximia Cassia ramulos omni ex parte cinnamomum referentes. Contra pariter in specixisse cinnamomi surculos Cassia profus per similes: aded ut afferat pro qualibet cinnamomi parte in componendis medicamentis duas electa Cassia adhiberi posse. Describit item Galenus quoddam aliud deterioris Cassie genus, quod tradit iuniorum Andromachum Cassiam fistulam nominasse, cum fistularum modo, inanis cauaque sit, & crassi corticis cuiusmodi in vulgaris cinnamomo frequentissima conspiciuntur. Huius sanè ea uideretur esse generis, quam in suo conscribendorum pharacorum libello præfert Cordus, quod uelut cassiam, præter Dioscoridis & Galeni sententiam, lubrici esse gulis. Porro Cassia odorata frustulata cum cortice & ligno suo interiore nuper dono mihi dedit Serenissimus Princeps Ferdinandus Archidux Austriæ dominus mihi clementissimus, ab integro ramulo abscissam, quem ille inter plures alias res non minus pretiosas quam raræ reconditum habet. Huius cortex colore cinereo a nostro vulgaris cinnamomo distinet, non tamen odore ac gustu: quandoquidem mansu id ipsam, quod vulgus Cannellam uocari, prius plane respexit. At lignum, quod cortice contegitur, fragili consistit materie, neque uullo profus odore, saporeque commendatur. Quare hinc facile colligebat, corticis tantum eius usum esse; atque etiam Theophrastum non ab re memoria prodidisse, uibus uirgis in frustula faceri, recentij; bouis corio hæc confusi, ut uermiculis, qui ex eo nascuntur, lignum illud inutile erodatur. Cæterum odorata Cassia meminit etiam Virgilius præter coronariam lib. 1. Georg. ubi cecinit hoc carmine. Nec Cassia liquidi corrumpitur usus oliui. Quin & Plinius Cassia meminit lib. xii. cap. xix. his uerbis. Fraxet & Cassia est, iuxtaque, cinnamomi campos nascitur, sed in montibus, crassoque sarmento, tenui cute, uerius, quam cortice: quem contra atque in cinnamomo lenari, & ex inani prium est. Ampulpedo fruticis trium cubitorum. Colos triplex: cum primum emicat, candidus pedalis mensura: deinde rubeſcit addito fempede; ultra nigricans. Hæc pars maxime laudatur, ac deinde proxima: demum uerò candida. Confecant surculos longitudine binum cubitorum: mox præsum recentibus corijs quadrupedem ob id interentur, utijs prætereantibus, uermiculigenum erodant, & excauent corticem tum acrimonia, & amaritudine. Probatu recens maxime, & que sit odoris mollissimij, gustuque quam maxime feruens, potius quam leno tempore leniter mordens, coloris purpureo, quæq; plurima minimum ponderis faciat, breui tunicarum fistula, & non fragili. Hæc Plinius, quorù plera a Theophrasto transcribit. Qui Cassia historiam tradidit lib. ix. cap. v. de historia plantarum, eamque fruticem esse america magnitudine scribit: quæ cum paulo pacto decorticari possit a ligno, cortexq; tantum utilis fit, ob id hominum industria inuentum esse ait, ut corijs quadrupedem constata, interius lignum uermiculis erodetur. Cæterum planè hallucinaturus, qui Cassia fistula loco, siliquam ægyptiam, siue Cassiam solamum uulgo dictam, atra medulla, femine duro, lignosij; membranis confarctam, medicamentis admiscet, Mauritanos secuti, siquidem Serapi, Auicenna, pariterque Mesies, siue sit isoforum, siue interpretum, lapsus, pari consensu Cassiam nigram Cassiam fistulam uocauerit: legitimum uerò Cassiam, de qua hic disserit Dioscorides, Cassiam ligneam. Quamobrem certo crediderim, quod citra omnem censuram dici possit, in omnibus ijs medicamentis a Mauritanis inuentis, quæ Cassiam fistulam expetunt, solutiuam illam esse inferendam. Si uerò in Grecorum monumentis excipio Atharium, & Nicolaum Myrepticum, qui a Mauritanis multa accepterunt) Cassiam fistulam inuenta fuerit, uel in Mauritanorum compositionibus a Græcis transcriptis, Cassiam odoratam, a Dioscoride & Galeno descriptam, semper addendum existimo. Nisi medici fecerint intelligentes in eum errorem labi uelint, in quem Leonices nomen quoddam ætatis nostræ medicos (quæ profecto imperitia multorum est) tenerè incurrisse testatur, qui ad commouendos mensis difficiles partus, remanentes; secundas, Cassie dieiæ foria corticibus, odorata loco iuxtaque; utebantur. C I N N A M O M V M uerò, quod legitimum sit, quamquam dum multumq; ueni Venetis, in Neapoli, & apud mercatores, qui ferè quo tantis in Alex. Andria nauigant, diligenter conquisuerim, nusquam id tamen mihi uidere licuit, neq; etiam percipere potui, num hoc tempore apud magnos negotiatores, qui è Lusitania Indiam, & felicem Arabiam classe paratissima petunt, uel apud quempiano principum, regens, uel imperatorem legitimum reperiri possit. Quæ de re minime demor, cum & Galeni tempore huius magna in Italia ferua sit uenerit, aded, ut Cinnamomum nullibi reperiretur, nisi apud Imperatores, qui admirabili custodia inter alia preciosa illud afferuari curabant. Cuius rei historiam in medium afferet Galenus libro primo de ægrotis, sic inquit. De Cinnamomo contraria ijs, quæ de opobalsamo narrauimus, competentiæ habeo. persusum nanque

Medicorum, & Isoplatium tum error.

Cassia legitima.

Error quorùdam.

Cinnamomum conuictuuo.

Cinnam. hist. ex Galeno.

CASSIA SOLVITIVA.

bis verbis. Cinnamomum deceptum in quinque partes discerni narrat, & esse precipue bonitatis, quod germinibus proximum fuerit, idque palmi longitudinem caedi, aut paulo maius. Secundum, quod sequitur, quod etiam minus caesura est. Tertium deinde, & quartum notatur. Ultimum vero, quod deterrimum, proximumque radicibus: hoc enim minimum corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno. quae de causa praeferruntur cacumina solent, quod corticis plurimum habeant. Quidam sic aiunt. Alii vero Cinnamomum fruticosum enarrant, eiusque generis duo, alterum nigrum, alterum candidum. Haec Theophrastus. Verum tamen cum nec is hac in historia aliquid constanter, affirmanterque scribat, Imperatorem Regemque quempion desiderarem, qui humanam rempublicam miseratus, explorandi Cinnamomi gratiam Arabiam, & Indiam miseret, magnanimos, illos imitaretur Imperatores, qui ipsius Galeni auro ex istisdem regionibus sibi Cinnamomum comparabant. Id enim Caesar noster Carolus quintus, si illi Deus opt. max. Christianam rempublicam redderet, commodè consequi posset, vel fortasse commodius Rex Lusitanus, qui in orientalem Indiam sepe ad aromata conquirenda suas liburnicas mittit, quo in itinere universas felicitas Arabia oras explorare posset: quem admodum & universam Indiam partem, quae ad austrum spectat, ubi inquit Strabo Cinnamomum pariter nasci. Sed o clarissimam Lusitaniam medicis, si res medica vobis cordi est, si nostram cupiditas ditare facularem, medicorum nomen ex tollere, si charitas vos tenet, si naturalis humani generis iuventus amor vobis insit: usque iam provinciam hanc suscipite. Quippe si princeps vester hinc sibi immortale nomen, universa vero rempublica commodi perquam maximum comparare posse ad vobis intellet, veris, cum omni pietate ac magnanimitate

Cinnamomi
diffinitio ex
Theoph.

Fuchij, & Amati opiniones reprobant.

ce (ut audio) praeclatus sit, nulli dubium, esse quoniam omne studium, auxiliumque impendat, ut non modo Cinnamomum ipsam veno-
 cetur in lucem sed & alia forsasse pleraque medicamenta, quibus antiqua medicorum familia sua illustravit antidotos. Por-
 ro tamen si haec enim illud nobis abunde probatum esse videatur, quod cassia veram habemus, desideremus autem optimam
 & legitimam cinnamomum: sunt tamen haec aetate scriptores, qui non cassia solum, sed etiam cinnamomi genera inveniri tra-
 dunt. Inter quos extat Fuchius viri clarissimus, qui libro illo de compositione medicamentorum, quem loquebatur postre-
 mo edidit, de cinnamomo differens ita scribit. Sed haud dubie in cassis camella referretur & cassia, & cinnamomi genera repe-
 riuntur, quare delectus opus erit, qui illa distinguere velit, distinguat autem notis viri quidem diligenter expensis. His nimi-
 rum uerbis Fuchius cinnamomum nobis uertum non deesse affenerat. Sed quibus id rationibus, aut enarrationibus compo-
 bet, non video: nisi hoc acceptum referat. Anato Lusitano, qui eo amentia deuenisse in suis enarrationibus, quas in
 Dioscoridum scripsit, ut apud nos cinnamomi genera inveniri, atque etiam illud aroma notissimum esse contendat. N. cum in
 ineptias ac vanitates plurimas alibi persequitur, ubi nos ab eius calumnias defendimus. hic enim quod de materia medi-
 ca sentimus, & ingenue profiteri possumus, liberenter scribimus. Quare ea sit nostra de cinnamomo sententia, qua a nobis au-
 tea fufius probata est, quam modo oportet ad pluribus Fuchium resellere quem tamen doleo maiorem fidem praestitisse. Lusi-
 tani illius ineptis & mendacis, quam virum primum deceat. Ceterum illud tantum addam, quod nobis, qui cinnamomum
 legitimum non corticem esse offendimus, mirari quidem subit Fuchium, qui libro supra citato eodem loco paulo post corticem
 scriptis, ut eius uerba, quae subiungam, aperte testantur. Cinnamomum, inquit, quod nobis Zeilum insula mittit, cortex est
 arboris quatuor ferè cubitorum altae, crassitudinis brachialis, sex uel septem è trunco mittentes ramulos, qui singulis an-
 nis amputantur, atque iterum pullulant squorum cortex, qui cinnamomum est, sit tenuis, odoratissimus, gustata acris, &
 ualde mordax, non tamen adeo ut molestè rodatur, mansum rutam oleat, &c. In hanc, meo quidem iudicio, vitium opinio-
 nem Fuchius non secus atque in superiore uerbis deprehenditur fecerat. Amatum Lusitanum: qui eandem ferè prius
 nem Fuchius non secus atque in superiore uerbis deprehenditur fecerat. Amatum Lusitanum: qui eandem ferè prius
 nem Fuchius non secus atque in superiore uerbis deprehenditur fecerat. Amatum Lusitanum: qui eandem ferè prius

Cinnamomi uires ex Gal.

Cassia uires ex eodem.

Cinnamomi vulgaris aqua stillatiua.

Cassia solutiu consideratio.

quam ille post cinnamomo officium reddidit, quamquam cum à quodam accepisse fateatur Cinnamomi uires scribit Gale-
 nus lib. v. simplicium medicamentorum, sic inquit. Cinnamomum summe tenuium est paruum, non summe tamen ca-
 lidum, sed ex tercio ordine. Nihil autem aquè desiccet eorum, quae pari sunt ex calcificandi facultate propter tenuitatem sci-
 licet essentia. At Cinnamomi uires uel imbecillum cinnamomum, non nullam pseudo cinnamomum nuncupant. Meminit
 & Cassia eodem libro citato, ubi si habet. Cassia exiicat, & ex calcifici tercio quodammodo ordine, sed & tenuium admo-
 dum est partium, gustu uero plurimum in se acris deprehenditur, leuiter quocumque nonnulli adstringunt. Quamobrem ob hac
 omnia incidit, simulque digerit, quae in corpore sunt recrementa, & ad hac robur etiam instrumentis addit. Idem uero
 etiam suppressis mensibus, cum uelidelicet à copia simul & crassitudine excrementorum, quod sufficit, euacuari inquit. ha-
 tenus Galenus. Ceterum ex vulgari cinnamomo fit aqua stillatiua, quae & odore & sapore idipsum pulchrè repraesentat.
 eam autem extrahendi ratio haec est. Sumito dicti cinnamomi quantum licet optimi libram, idque leuiter contusum
 in uas uitreum uel aneum, quod matula formam reserat, conuicito: dein aqua rosarum stillatiua libras quatuor, & nisi al-
 bi odorati sequilibram infundido. vas illud in baineum aquae tepentis, non feruentis imponito, atque inibiore uocatis, vas au-
 turato, nigriti quatuor horis macerari sinito. post id tempus uireo organo rostrato, quod ab effectu galenium uocant, vas au-
 tendicium cooperito, & igne fornaci succenso, per balneum aquae feruentis aquam stillatam elcito. Vireum canna flagens,
 uel uitrea, quae duorum circiter cubitorum longitudinem expleat, organi uitrei rostro admodum infrendenda est. illi postre-
 mo uas uitreum subuicito, quod manentem aquam excipiat. Insuper prouidendum est, ut omnia uasorum officina diligenter ob-
 struantur, ne quid exire possit. Haec aqua contra omnes aegritudines, quae frigoris excitauerit, est efficax etiam si potius
 tum humorum quae leuiter digerat, incidat, & absintus, statusque discutiat. Primiti uero uentriculorum, iech, thiem, cere-
 bris, nervosus, inuati & roborat: animi deliquio, cardiacis, effectibus, presentaneo remedio succurrit: uenenis uenenosorum
 quae animalium moribus adueterat: mensjes pellit, & uirum ciet: calicis auxiliator: necesse sedat, & salicium abigit. ueri-
 morbis per quae uilis est: prodeffit suppuriosis, resolutis, cumulsis, & cemiciali morbo laborantibus: gustus gratissima est, atque oris
 halitum commendat. In somma uis ex calcifacere, aperire, incidere, digerere, & roborare est opus, huius aquae usui maxi-
 mam praestat utilitatem. Veruntamen quoniam nec Dioscorides, nec veterum Graecorum quisquam meminit Cassiae so-
 LVTVAE dictae, quae hoc tempore ad citandum alium frequentissime uidentur medici, quamquam Aegyptiam siliquam
 centurionum quidam appellant, ne haec nostra lucubrations tam nobili, tam praesanti, tanquam humanae salutis necessario medi-
 camento desituantur, differam hic de eo, quae quidem ex Mauritanis compertum habeo. Aegyptia itaque siliqua arbor illi-
 uere ualde proceras annumerari potest. Huius materies solida, compacta, uisitur, cortice tenes buxoe colore, medullas
 uero nigra, non secus ac ebenum, sine gualicum. Recens grauior olet, sicca tamen minime. Flos castis siliquis, sed magis
 in acutum tendente, cortice cinerito, radicibus magnis iuglandis modo. Aramis siliqua pendit per longa, teretes, den-
 ses, & cum maturitatem senserint, color in rubrum nigricante. Haec nigra, dulcis, replentur medulla, leni ac lento cremo-
 ri simili, non tamen ut in ossibus similia, sed crebris lignosisque membranis distincta. Inbarueruntque membranae semen-
 darum, siliquarum semini adeo continua, ut alterum ab altero discerni non possit. ex quo etiam non errasse putauerim, qui cre-
 diderit, haec plantas esse congeneres: ligenda est, quae ex Memphis, & Alexandria Aegypti conuehitur, non acmodum
 crassa, pellucens, recens, grauis, farcta, & quae concussa, in cluis feminibus minime consistit. Pulpa ex calcifici, & bunc-
 fiat ordine primo. Eadem lenit, resolut, sanguinem mundat, bilisque feruorem extinguit; alium item commodissime ci-
 tas, eiusque uis uentriculum non pertranst. quae propter securissimè datur à medicis inchoantibus febribus, aliusque calidi-
 morbis ante uena sectionem, quod tantum uentriculum repurget, & alium emollit. Nocet tamen intestinorum in be-
 cillitate affectis, & his, qui admodum lubrici sunt: alius omnino habetur innoxia. Tollitur id uox & admittis myrobalaris,
 robarbaro, nardo, & matricae. Consiliparis si detur, augenda est eius facultas istis, quae magis eadem uis pollen: prouide sunt,
 qui addant amygdalium oleum, & psyllij pissamentum. Urinae difficultatibus misurific auxiliantur: cum uirnae cientes
 medicamentis bauariatur uel deuoratur. Aegre alium excernit: eaque propter nonnulli roborant eius uires, addito hyssop-
 o, nel caprino sero. Bilen, & piruitam excernit, nullo sane incommodo: peccus, & fauces mulcet, & eorum inflammatio-
 nes resolut: renes à calculi, & sabulo expedit: praesertim si cum glycyrrhizae decoctione adhibeatur. Medicamentis uirinae cienti-
 bus bibatur. quinetiam frequenter deuorata calculus renasci prohibet: quoniam sunt, qui affirmant, si quis quoties ante
 prandium ternas pulpa cassiae drachmas deuorauerit, in nunquam calculus in renibus gignet. Et à uentriculi doloribus, &
 apostematibus est perpetuo tuebitur. Admodum praeter haec calidis confert febribus. Ceterum exterius illita erysipelas ex-
 tinguit, ceteraque inflammationes, quae cutè tenes emergunt. Sunt & recentioribus medicis, qui eam nunquam suis aegrotan-
 tibus exhibeant, nisi pier & puluerem admiscant. quod consuleto factum est istimo: praesertim ubi uentriculi, & intestinorum
 imbecillitas atque. Quae Graecis κασις, Latinis item Cassia nominatur: Arabibus, Selicha, Selche, aut Selibacha: Italis
 Cassia, atque etiam Italorum uulgo Camella: Germanis, Zimmet, seu zimmet roerlin: Hispanis, Canela: Gallis, Canelle.

Quod